Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Jana Marušina

LASTELE SUUNATUD PÄÄSTEALASE ENNETUSTÖÖ TULEMUSLIKKUSE ANALÜÜS PROJEKTI „TEAN TULEST“ PÕHJAL

Lõputöö

Juhendaja:

Kadi Luht, MAC

Kaasjuhendaja:

Helmo Käerdi, PhD

Tallinn 2013

ANNOTATSIOON

Kolledž: Päästekolledž	Kuu ja aasta: mai 2013
Töö pealkiri: „Lastele suunatud päästealase ennetustöö tulemuslikkuse analüüs projekti „Tean tulest“ põhjal“. Töö pealkiri võõrkeeles: „Анализ продуктивности детских превентивных спасательных работ на примере проекта “Знаю об огне”“.	
Töö autor: Jana Marušina	Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas. Allkiri:
Lühikokkuvõte: Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 43 leheküljest (sisuline osa 36 lehekülge, lisad 7 lehekülge). Lõputöö koostamisel on kasutatud 20 allikat. Probleem seisneb selles, et üle-eestilisena on päästealase ennetustöö laste projekti „Tean tulest“ läbi viidud alates aastast 2008, kuid seni ei ole mõõdetud selle tulemuslikkust. Antud töö eesmärgiks on välja selgitada lastele suunatud päästealase ennetustöö tulemuslikkus läbi projekti „Tean tulest“. Uurimistöö eesmärgi saavutamiseks: 1) antakse ülevaade päästeala ennetustööst ja selle tähendusest riigi turvalisuse seisukohast; 2) analüüsitakse projekti „Tean tulest“ sihtrühma (algkooliealised lapsed); 3) antakse ülevaade päästeala ennetustöö projektist „Tean tulest“; 4) viiakse läbi uurimus projektis „Tean tulest“ osalenud ja mitteosalenud laste tuleohutusalaste teadmiste väljaselgitamiseks; 5) analüüsitakse võrdlevalt projektis „Tean tulest“ osalenud laste teadmisi projektis mitteosalenud laste teadmistega ning tuuakse välja projekti “Tean tulest” tulemuslikkus uurimuse käigus kogutud andmete põhjal. Läbiviidava analüüsi tulemusel selgub päästealase ennetustöö projekti „Tean tulest“ tulemuslikkus ja üleriigiline tuleohutusalane teadlikkus algkooliealiste laste seas. Töös kasutatakse kvantitatiivset andmekogumismeetodit, kirjanduse analüüsi, veebipõhist ankeetküsitlust ning kolmandas alapeatükis teostatakse tulemuslikkuse võrdlevanalüüs projekti “Tean tulest” uuringu käigus kogutud andmete põhjal.	
Võtmesõnad: turvalisuspoliitika, päästealane ennetustöö, laste sihtrühm, projekt „Tean tulest“, tulemuslikkuse analüüs.	
Ключевые слова: политика безопасности, превентивные спасательные работы, детская фокус-группа, проект „Знаю об огне“, анализ продуктивности.	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
Kaitsmisele lubatud Kolledži direktor:	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele Juhendaja:	Allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS 3
1. RIIGI TURVALISUS JA PÄÄSTEALANE ENNETUSTÖÖ 5
1.1. Riigi turvalisus 5
1.2. Päästealane ennetustöö 6
1.2.1. Sihtrühmad 7
1.2.2. Projektid 7
1.2.3. Tulemuslikkus ja selle määramine 8
2. LASTE SIHTRÜHMA ANALÜÜS 10
2.1. Laste sihtrühm 10
2.2. Algkooliealiste laste psühholoogia 11
3. PÄÄSTEALASE ENNETUSTÖÖ PROJEKTI „TEAN TULEST“ TULEMUSLIKKUSE ANALÜÜS 14
3.1. Päästeala ennetustöö projekt „Tean tulest“ 14
3.2. Projekti „Tean tulest“ uuringu metoodika 15
3.2.1. Uuringu valim 15
3.2.2. Uuringu struktuur 16
3.2.3. Uuringu ankeetküsimustik 17
3.2.4. Ankeedi vastuste hindamine 18
3.3. Projekti „Tean tulest“ tulemuslikkuse analüüs 19
3.3.1. Respondentide andmed 19
3.3.2. Regionaalsete andmete analüüs 20
3.3.3. Üleriigiliste andmete analüüs 24
3.4. Analüüsi usaldusväärsus 29
KOKKUVÕTE 30
ЗАКЛЮЧЕНИЕ 32
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU 34
TABELITE JA JOONISTE LOETELU 36
LISA 1. Projekti “Tean tulest” koolitusprogramm (2012) 37
LISA 2. Uurimuse ankeetküsimustik 38
LISA 3. Uurimuses osalenud koolide loetelu 40
LISA 4. Uurimuse respondentide arvud binaarsete tunnuste järgi 42
LISA 5. Uuringu tulemused respondentide vanuse, soo ja grupi järgi 43

SISSEJUHATUS

Vastavalt Maailma Terviseorganisatsiooni statistikale hukkub iga päev maailmas rohkem kui 2000 last õnnetustes, mida oleks võimalik ennetada[1]. Ennetustöö on Eesti riigi turvalisuspoliitika esmaseks prioriteediks[2], kusjuures laste sihtrühmaga tegelemine on olnud igal ajal tähtis. Tänu algkoolealiste laste sihtrühma analüüsis (2. peatükk) toodud kirjeldustele, nende teadlikkuse tõstmine päästealastes küsimustes on tihedalt seotud riigi kodanikkonna kasvatamisega, mis mängib tähtsat rolli riigi turvalise tuleviku seisukohast. Käesolevas töös on esitatud lastele suunatud päästealase ennetustöö koolitusteenuse alamprotsessi tulemuslikkuse analüüs projekti "Tean tulest" näitel.

Päästealase ennetustöö projekt „Tean tulest" on suunatud 1.-3. klassi lastele üle Eesti ning viiakse läbi iga-aastaselt kevadel veebruarist kuni aprillini. Igal aastal on projektisse kaasatud ligi 8000-9000 last. Probleem seisneb selles, et üle-eestilisena on projekti läbi viidud juba alates aastast 2008, kuid seni ei ole mõõdetud selle tulemuslikkust, mis näitaks antud projekti eesmärgi täidetust ning selle teemade ja metoodika sihtrühmale sobivust.

Lapsed on riigi tuleviku ja turvalisuse taseme seisukohast väga tähtis ennetustöö sihtrühm. Tulevik hakkab juba täna, mitte homme - sellepärast ennetustöö projektidesse on vaja lapsi kaasata võimalikult varem, et käitumisnormide loomine oleks kasvatamisprotsessi osaks. Käitumist muuta on palju raskem, kui algusest peale õigeid norme ning käitumismustreid luua ja areneda. Tänu antud ennetustöö sihtrühma mõjutatavusele, mis on tõestatud Rimma Efimkina laste psühholoogia teooriatega[3], omavad ennetustöö projektid eriti suurt tähendust riigi kodanikkonna kujundamisel. Sellepärast normipõhise käitumisega kodanike kasvatamine, kes tulevikus hakkavad oma riigi turvalisuse eest vastutama, on tähtis ja aktuaalne teema igal ajal.

Antud töö eesmärgiks on välja selgitada lastele suunatud päästealase ennetustöö tulemuslikkus läbi projekti „Tean tulest". Eesmärgi saavutamiseks käesolevas töös:

---

[1] World Health Organisation, „World report on child injury prevention", <http://www.who.int/violence_injury_prevention/child/injury/world_report/en/index.html> (19.01.2013).
[2] Siseministeerium, „Turvalisuspoliitika 2013" (Tallinn: Grupp Trükiagentuur, 2013), lk 5.
[3] Ефимкина Р. П., *Детская психология: методические указания* (Новосибирск: Научно-учебный центр психологии НГУ, 1995), стр 30-32.

1) antakse ülevaade päästeala ennetustööst ja selle tähendusest riigi turvalisuse seisukohast;
2) analüüsitakse projekti “Tean tulest” sihtrühma (algkooliealised lapsed);
3) antakse ülevaade päästeala ennetustöö projektist “Tean tulest”;
4) viiakse läbi uurimus projektis “Tean tulest” osalenud ja mitteosalenud laste tuleohutusalaste teadmiste väljaselgitamiseks;
5) analüüsitakse võrdlevalt projektis “Tean tulest” osalenud laste teadmisi projektis mitteosalenud laste teadmistega ning tuuakse välja projekti “Tean tulest” tulemuslikkus uurimuse käigus kogutud andmete põhjal.

Käesolev uurimistöö on empiiriline, kirjeldav uurimus, mis annab süstemaatilise ülevaate lastele suunatud päästealase ennetustöö ja selle tulemuslikkuse kohta. Tegemist on kvantitatiivse lähenemisega. Andmete kogumise meetodiks on ankeetküsitlus, mida rakendatakse veebikeskkonnas. Ankeetküsimustikus olevad küsimused tuginevad projekti koolitusprogrammile (vt LISA 1).

Tegemist on üleriigilise uurimusega, mida viiakse läbi projektiga kaetud territooriumil olevates koolides. Kuna päästealase ennetustöö projekt „Tean tulest“ on suunatud esimese kooliastme õpilastele, siis uurimistöö valimiks on projektis „Tean tulest“ osalenud ja mitteosalenud 1.-3. klassi õpilased. Projekti tulemuslikkuse määramiseks teostatakse projektis osalenud ja mitteosalenud laste tuleohutusalaste teadmiste võrdlevanalüüs, mis näitab projekti kasulikkust ehk tulemuslikkust. Uurimuse käigus kogutud andmete baasil tehakse järeldusi uurimistöö järgmistes osades kirjeldava statistika meetodeid kasutades, kusjuures antakse ülevaade projekti tulemuslikkusest regionaalsel ja üleriigilisel tasanditel.

1. RIIGI TURVALISUS JA PÄÄSTEALANE ENNETUSTÖÖ

1.1. Riigi turvalisus

Turvalisus - paljude kaasabil loodav ühiskonna seisund, milles inimene tunneb ennast kaitstult ja on tagatud tegelik ohutu elukeskkond, vähendades tõenäosust sattuda ohuolukordadesse, suurendades võimekust ohule reageerida ja leevendada ohu realiseerumisel tekitatud kahju [4]. Turvalisustunne on iga inimese põhivajaduseks, sellepärast selle tagamine on riigi kui organisatsiooni üheks peamiseks ülesandeks.

Riigisisese turvalisuse tagamine toimub riigiasutuste ja kodanike koostöös, mille tulemusena ohud ja õnnetused on ära hoitud. Kodanikkonna turvalisuse tagamiseks kavandab riik tegevusi, mis on suunatud nii riigi asutustele kui ka kodanikele. Eeldusi ühiskonna heaoluks, mis hõlmab ka turvatunnet, loob Eesti sisejulgeolekupoliitika[5], mille baasil on koostatud Eesti turvalisuspoliitika[6]. Tänu turvalisuspoliitika põhiprintsiipidele, millele tuginedes ilmuvad turvalise käitumise nõuded ja normid, kodanikud saavad juhised enda ja ümbritseva elukeskkonda turvalisuse tagamiseks.

Vastavalt Eesti siseministeeriumi aruandele „Turvalisuspoliitika 2013“ riigisisese turvalisuse tagamiseks on välja toodud järgmised prioriteedid[7]:

1. ennetuspoliitika ja õnnetussurmade vähendamine;
2. võitlus varjatud raske kuritegevusega;
3. elupäästevõimekuse tugevdamine;
4. uimastisurmade ja narkomaania vähendamine;
5. vabatahtlike kaasamine turvalisusesse;
6. konservatiivne kodakondsus- ja migratsioonipoliitika;
7. siseturvalisuse kvaliteetne ja säästlik juhtimine.

---

[4] Eesti turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015 heakskiitmine, Riigikogu otsus, 10.06.2008, jõustunud 17.06.2008 – RT I 2008, 25, 165, <https://www.riigiteataja.ee/akt/12979629> (15.01.2013).

[5] Siseministeerium, „Sisejulgeolekupoliitika“, <https://www.siseministeerium.ee/sisejulgeolekupoliitika> (13.01.2013).

[6] Siseministeerium, „Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015“, <https://www.siseministeerium.ee/31926> (13.01.2013).

[7] Siseministeerium, „Turvalisuspoliitika 2013“, *supra nota 2*, lk 5.

Asjaolu, et ennetuspoliitika on esmaseks prioriteediks turvalisuse tagamisel tõestab seda, et turvalisus tähendab kõigepealt õnnetuste ja väärtegude ärahoidmist. Sellepärast riigi sisejulgeolek tugineb kõigepealt ennetuspoliitikale, mille üheks haruks on päästealane ennetustöö.

1.2. Päästealane ennetustöö

Ennetus saab alguse iga inimese teadlikkusest planeerida oma elukorraldust selliselt, et tõenäosus sattuda ohuolukordadesse on viidud miinimumini [8]. Inimeste ohtudest teavitamine, koolitamine ja nõustamine on üheselt ning konkurentsitult olulisim töövaldkond inimelude säästmisel [9]. Sellepärast päästealane ennetustöö on riigi efektiivsemaks mehhanismiks oma kodanikkonna kaitseks võimalike õnnetuste eest.

Päästeala ennetustöös vaadeldakse õnnetusi ühiskonna poolt tekitatud protsessi kontekstis[10]. Selline kontseptsioon on esimeseks tasandiks riigi turvalisuse tagamisel, mis asetseb kõige lähemal kodanikkonnale (Joonis 1).

Joonis 1. Riigi turvalisuse tagamise mehhanism läbi päästeala ennetustöö (autori joonis)

Kodanikuhariduse tähtsust toetab Kodanikuühiskonna arengukava 2011-2014 [11], mille kohaselt kodanike haridus peab olema mitmekülgne ja erinevaid ühiskonnagruppe kaasav. Päästealase ennetustöö poolt korraldatavad hariduslikud projektid on suunatud erinevatele sihtrühmadele ning näevad ette koolitusi, projekte ja informatsioonimaterjale, millel on ühised eesmärgid – ohutuse ja turvalisuse tagamine, õnnetuste ja nendega kaasnevate kahjude (hukkunud, vigastatud, vara) arvu vähendamine.

---

[8] Riigikogu otsus, „Eesti turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015 heakskiitmine“, *supra nota 4*.
[9] Siseministeerium, „Turvalisuspoliitika 2013“, *supra nota 2*, lk 9.
[10] Argüello Gutiérrez, C., „IVth International Conference of Community Psychology: Disaster Prevention and Response“, *Universidad de Granada*, Liberation Psychology kodulehelt <http://libpsy.org/wp-content/uploads/2012/04/Disaster-Prevention-and-Response.pdf> (15.01.2013).
[11] Vabariigi Valitsus, „Kodanikuühiskonna arengukava 2011-2014“, <http://valitsus.ee/et/valitsus/arengukavad/kodanike-riik> (25.02.2013).

1.2.1. Sihtrühmad

Päästeala ennetustöö on otseselt kodanikkonna teadlikkuse tõstmisele, ohutuse õpetamisele ja käitumise mõjutamisele suunatud riigi tegevus, mille tagajärjel kodanikkonna käitumine muutub ohutumaks, aga olukord riigis on stabiilsem ja turvalisem. Selleks, et mis tahes projekt lõppeks soovitava tulemusega, peab teenus olema suunatud kindlale sihtrühmale. Päästevaldkonna projektid on üles ehitatud tuginedes ühiskonnagruppide maailmavaadetele, võimetele ja vajadustele. Ühe koolituse tulemuslikkus erinevate sihtrühmade suhtes võib olla täiesti erinev ning isegi ennetustöö eesmärgile mittevastav. Kuna koolituse eesmärgiks on inimesi mõjutada, siis eduka koolituse võtmeks on õigesti valitud mõjutamismeetodid, mis sõltuvad konkreetsest sihtrühmast.

Ennetustöö sihtrühma valikust sõltub:

1. Projekti raames käsitletav informatsioon.

Koolituse raames ettekantav informatsioonimaterjal peab lähtuma sihtrühma puudutavatest probleemidest, vajadustest ja huvidest. Näiteks, üldiselt tavalistele inimestele ei paku huvi puuetega inimeste jaoks mõeldud päästealased abivahendid.

2. Koolitamise metoodika.

Tulenevalt sihtrühma kirjeldatavatest joontest ja arenguastmest iga projekti puhul on määratud kindel koolitamise viis, mis seisneb koolituse mahus, teema sõnastuses, abivahendite ja koolitamise võtete valikus. Näiteks, lapsi ei ole õige koolitada, suheldes nendega nagu täiskasvanutega. Sellisel juhul langeb koolituse tulemuslikkus selle informatsioonimaterjali ettekandmise mittesobivuse tõttu (sõnastus, kiirus, maht).

1.2.2. Projektid

Ühiskonna harimine – nimetatakse ka riskikommunikatsiooniks, valmisoleku õpetamiseks, sotsiaalseks turustamiseks ja katastroofide ennetamise õpetamiseks - on iga efektiivse ühiskonna valmisoleku saavutamise katse selgrooks. Ühiskonna harimine on kommunikatsioon eesmärgiga varustada inimesed informatsiooniga, mida nad vajavad, et teha teadlikke iseseisvaid otsuseid riskidest tervisele, ohutusele ja keskkonnale. Selleks, et täita selliseid kõrgeid eesmärke, tuleb kulutada palju raha, aega, saada kogemusi ning planeerida.[12]

---

[12] Coppola, D. P., *Introduction to International Disaster Management* (Oxford : Butterworth-Heinemann, 2007). Refereeritud: Luht, K., „Päästeala ennetustöö olemus ja põhimõisted“, <http://oppematerjal.sisekaitse.ee/luht/r_ennetamine/index.php?P%E4%E4steala_ennetust%F6%F6_%FCldolemus_ja_p%F5him%F5isted> (16.02.2013).

Päästeala ennetustöö planeerimine algab ühiskonna gruppide vajaduste ja riskide väljaselgitamisest, mis aitab määrata projekti suunda[13]. Valitud sihtrühmale tugineb projekti ülesehitus, selle raames käsitletav informatsioon ja koolitamise metoodika. Antud tegurite määramise õigsusest sõltub projekti mõjutamisvõime ehk tulemuslikkus.

Päästeala ennetustöö tõhusus seisneb selle mitmekülgsuses. Selleks, et hõlmata võimalikult palju ühiskonnagruppe ja anda just nende sotsiaalstaatust puudutavaid teadmisi, on päästeala ennetustöö välja töötanud palju erinevaid projekte, mis on üksikasjalikult planeeritud ja ette valmistatud. Igal projektil on oma eesmärk ja sihtrühm, millest tulenevalt valitakse sobivaid vahendeid ja metoodikat ühiskonna tulemuslikuks harimiseks (Tabel 1).

Tabel 1. Erinevatele sihtrühmadele suunatud päästeala ennetustöö koolitusprogrammid (autori tabel)

Sihtrühm	Koolitusprogramm
Eelkooliealised lapsed vanuses 6-7 eluaastat	Nublu aitab
1. klassi minevate laste perekonnad	Nublu kaitseb ja õpetab (lõppenud)
Algkooliealised lapsed vanuses 7-10 eluaastat	Tean tulest
Põhikooli 6-8. klasside õpilased	Kaitse end ja aita teist
Lapsed ja noored vanuses 7-15 eluaastat	Päästeala Noortelaager
Sotsiaalselt kindlustatud ja sotsiaalselt vähekindlustatud inimesed	Kodu tuleohutuks

1.2.3. Tulemuslikkus ja selle määramine

Iga mehhanism, organisatsioon või tegevus, millel on eesmärk ja kindlad ülesanded, omab oma tulemuslikkust. Tulemuslikkus on selle projekti efektiivsuse keskmine näitaja, mis väljendub projekti toimivuse võtmetulemustes. Kui nimetada eesmärgi saavutamist edukuseks, siis tulemuslikkus on selle edukuse mõõdetav tase.

Vastavalt Demingi pideva parandamise PDCA (Plan-do-check-act) mudelile[14], tulemuslikkuse mõõtmine on projekti arenguprotsessi juhtimise üheks tähtsamaks eelduseks, mis annab võimaluse tegevuste korrigeerimiseks, eesmärkide realiseerumiseks ja projekti arendamiseks. Projekti tulemuslikkuse mõõtmise ja analüüsimise teel on

[13] The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, „Preparedness and Planning for National Societies. Introduction to Disaster Preparadness“, <http://www.ifrc.org/Global/Publications/disasters/all.pdf> (19.01.2013).
[14] Deming, W. E., *The New Economics for Industry, Government, Education* – 2nd Edition (MIT Press, 2000), p 131-133.

võimalik välja selgitada olulisemad tegurid, mis takistavad või soodustavad projekti eesmärkide saavutamist ja edasist arendamist.

Ennetustöö projekte uuritakse selleks, et välja selgitada nende tulemuslikkus ja hinnata Päästeameti poolt korraldatud projektide sobivust suunatud sihtrühmadega. Iga päästealase ennetustöö projekti eesmärk on kooskõlas Päästeameti üldeesmärgiga [15] (Joonis 2), sellepärast iga projekti tulemuslikkuse tase kuvab selle panuse organisatsiooni üldeesmärgi saavutamiseks.

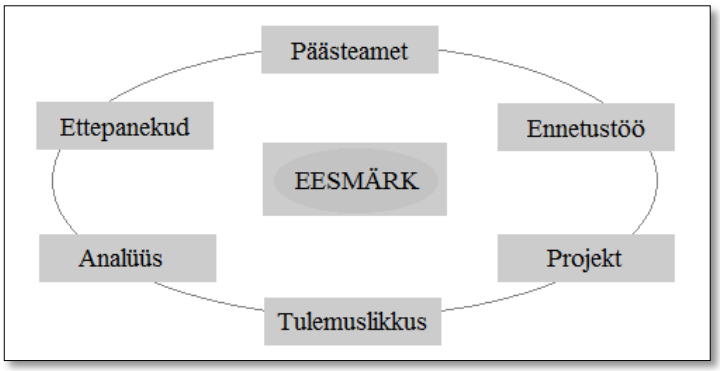

Joonis 2. Projekti ja organisatsiooni ühine eesmärk (autori joonis)

Projekti "Tean tulest" tulemuslikkuse uurimuse eesmärk tuleneb projekti eesmärgist, mis seisneb algkooliealiste laste teadlikkuse tõstmises tuleohutusalastes küsimustes[16]. Projekti analüüs näitab selle teemade ja metoodika sobivust antud sihtrühmaga ning võimaldab parandada vigu projekti tulemuslikkuse tõstmiseks, mille tagajärjel läbi Päästeameti töö paralleelselt tõuseb ka Eesti riigi üldine turvalisuse tase.

Tulemuslikkuse mõõtmine seisneb projekti tulemusmõõdikute valimises ja olukorraga võrdlemises. Projekti "Tean tulest" mõõdetavuse komponendiks on sihtrühma tuleohutusalased teadmised, mille väljaselgitamiseks viiakse läbi uurimus.

Tulemuslikkuse väljendamiseks uurimuse raames kogutud kvalitatiivsed andmed (teadmised) teisendatakse kvantitatiivseteks (vt peatükk 3.2.4) ning tuuakse välja protsentides. Uurimistulemuste tõlgendamiseks kasutatakse kirjeldava statistika võtteid, mille abil tehakse järeldusi uurimistöö järgmistes osades.

---

[15] Päästeseadus, 05.05.2010, jõustunud 01.09.2010 – RT I 2010, 24, 115…RT I, 29.12.2011, 206, § 2 lg 1. PÄS § 2 lg 1 alusel on päästeasutuse tegevuse eesmärk turvalise elukeskkonna kujundamine ja hoidmine, ohtude ennetamine ning operatiivne ja professionaalne abistamine.

[16] Ennetustöö osakond, „Algklassiastme koolitus „Tean tulest – lapsed komandos õppimas"", koolitusprogramm (2011).

2. LASTE SIHTRÜHMA ANALÜÜS

2.1. Laste sihtrühm

Laste sihtrühmaga tegelemise olulisus tuleneb kõigepealt statistika andmetest - vastavalt Maailma Terviseorganisatsiooni ettekandele "Maailma laste traumade ennetamise raport" (World report on child injury prevention) iga päev hukkub maailmas rohkem kui 2000 last õnnetustes, mida saaks ennetada. Mitukümmend tuhat aga satuvad haiglatesse traumadega, mille pärast mõned lapsed jäävad invaliididekeks.[17]

Iga riik on huvitatud oma tulevase põlvkonna elukvaliteedi ja teda ümbritseva keskkonna turvalisuse kõrgest tasemest. Kuna poliitiline huvi antud küsimuses on suur, siis lastele suunatud sotsiaalpedagoogilised ennetusprogrammid omavad suurt tähendust laste kasvatuse mõjutamises kui ühiskonna turvalisuse tagamises.

Kasvava rahvastiku organiseeritud mõjutusmehhanismide süsteem on tagatud erinevate institutsioonide poolt. Õnnetuste ärahoidmise küsimusega tegeleva Päästeameti ennetustöö mõjutamismehhanism toimib läbi kodanike arengu mõjutamise. Päästeameti ennetustöö osakond pöörab suurt tähelepanu laste sihtrühmale, kelle ohutusalane teadlikkus sõltub selle valitsusasutuse sotsiaalse reguleerimise töö tõhususest.

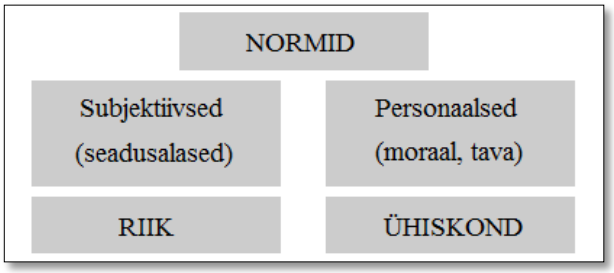

Joonis 3. Ühiskonna normide liigid (autori joonis)

Laste puhul saab õpetamisprotsessi ühendada kasvatamisprotsessiga, mis on nende edaspidise arengu aluseks. Sotsiaalse õppimise teooria järgi peavad välised normid muutuma sisemisteks[18]. Nii õppe- kui ka kasvatamisprotsess on suunatud inimese sisemiste

[17] World Health Organisation, „World report on child injury prevention", *supra nota 1*.
[18] Kera, S., *Noorsooliikumine ja isiksuse areng* (E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogiline Instituut, 1991), lk 66.

protsesside (personaalsed normid) loomisele, mille tagajärjel isiku käitumine vastab ühiskonnas kehtivatele nõuetele (subjektiivsed normid) (Joonis 3).

Päästealase ennetustöö mõjutamismehhanismi eripära seisneb selles, et see on alati suunatud indiviidi personaalsete normide kujunemisele, mille tagajärjel paralleelselt tõuseb ka subjektiivsete normide täitmise tase[19]. Lääne üks populaarsemaid poliitikateadlasi Ronald B. Mitchell rõhutas "vabatahtliku" kuulekuse tähtsust riigi sotsiaalpedagoogika kontekstis[20]. Riigi mõjutusmehhanism efektiivsuse saavutamiseks peab toimima personaalsete normide loomise kaudu sellepärast, et inimese isiklik huvi (näiteks, ära hoida õnnetusi oma lähedastega) on palju kindlam vahend korra tagamisel, kui riigi poolt kehtestatud sanktsioonilise iseloomuga normid. Personaalsete normide loomine, mis vastaksid riigi poolt määratud subjektiivsetele normidele, seisneb aprioorsete teadmiste[21] kujunemises, mis tagabki "vabatahtliku" kuulekuse (Joonis 4).

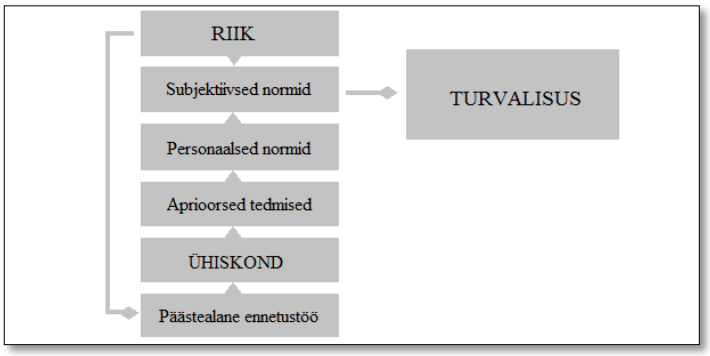

Joonis 4. Vabatahtliku kuulekuse skeem riigi mõjutamismehhanismis (autori joonis)

Algkooliealiste laste vähene elukogemus või selle puudumine, nende mõjutatavus ja kasvatusvajadus ning vanust kirjeldavad tegurid teevad nendest ideaalse sihtrühma ühiskonna kasvatamiseks, mis väljendub personaalsete normide ja käitumismustrite algusest peale loomises õigete aprioorsete teadmiste kujunemise teel.

2.2. Algkooliealiste laste psühholoogia

Iga laps nõuab juhendamist erinevates elu aspektides, mida nimetatakse lapse kasvatuseks. Kasvatuse põhiküsimus on alati indiviidi arengu mõjutamine. Asjaolul, kuidas on kasvatus

[19] Coppola, D. P., Maloney, E., *Communicating Emergency Preparedness: Strategies for Creating a Disaster Resilient Public* (Taylor and Francis Group, 2009), p 28.
[20] Mitchell, R. B., *Compliance Theory: Compliance, Effectiveness, and Behavior Change in International Environmental Law* (Oxford University Press, 2007), p 901-903.
[21] Encyclopedia Britannica, „Aprioorne teadmine – teadmine, mis on kogemusest sõltumatu", <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/117/a-priori-knowledge> (15.02.2013).

ühiskonnas korraldatud, on kaugeleulatuvaid tagajärgi kogu ühiskonnaelule[22]. Käitumist muuta on palju raskem, kui algusest peale õigeid norme ning käitumismustreid luua ja areneda. Laste arengu mõjutamise juures mängib tähtsat rolli lapse bioloogiline ja psüühiline valmidus uusi teadmisi omandada [23].

Tabel 2. Laste sihtrühmi kirjeldav tabel (autori tabel, tuginedes laste psühholoogia metoodilistele juhistele (allikas: Ефимкина, Р. П., 1995))

Sihtrühm / *Kirjeldavad tegurid*	**Eelkooliealised**	**Algkooliealised**	**Põhikooliealised**
Vanus	3-7	7-13	13-16
Põhitegevus	Mängimine	Õppimine	Intiimne-isiklik suhtlemine eakaaslastega
Mõtlemine	Reaalsed pildid, sümbolid ja tegevused	Loogiline mõtlemine, oma mõtlemismehhanismi korrektsioon sõltuvalt loogikast ja omandatud teadmistest	"Meie" kontseptsiooni kujunemine – grupi huvide omistamine
Protsessid	Rollide kujunemine, kommunikatsiooniks valmidus (normid, reeglid)	Oma arvamuse ja enesehinnangu kujunemine, õigluse ja ebaõigluse mõistmine	Bioloogiline küpsemine, huvide arenemine, gruppide kujunemine
Probleemid	Sümpaatia ja antipaatia omavad suuremat tähendust, kui normid ja reeglid, animism (reaalsuse kaotus), emotsionaalne ebastabiilsus, väljamõeldud hirmud	Hirmud on teadvustatud, oma arvamuse tähtsus, distsipliiniraskused	Iseseisvuse nõudmine, emantsipatsioon vanematest

Algkooliealiste laste sihtrühm erineb kõige soodsamate karakteristikute poolest, mis on toodud Tabelis 2. Võrreldes eelkooliealiste ja põhikooliealiste lastega, algkooliealised lapsed on kõige rohkem õppimiseks eelsoodustatud. Vaatamata sellele, et eelkooliealistel lastel kujuneb välja maailma reaalne pilt, ei ole nad veel valmis ennast kontrolli alla võtma. Põhikooliealised lapsed aga erinevad grupi ja bioloogilise mõtlemise poolest, mis teeb nende õpetamise keerulisemaks (Tabel 2).

[22] Hämäläinen, J., *Sissejuhatus sotsiaalpedagoogikasse [Johdatus sosiaalipedagogikkaan]*. Tõlge eesti keelde: R. Mikser. Tartu Ülikooli Kirjastus (2001), (Originaal publitseeritud Kuopio, 1999), lk 15.
[23] Ефимкина Р. П., *Детская психология: методические указания*, *supra nota 3*, стр 30-32.

Vene psühholoog Rimma Efimkina kirjutab, et laps vanuses alates 6 eluaastast kuni puberteedini läbib latentset perioodi, mille jooksul valavad lapsed oma energiad aseksuaalsetesse harrastustesse nagu kool ja huviringid. Lisaks sellele, et algkooliealiste laste vanus on õppimiseks väga soodne, just selle eluperioodi jooksul kujuneb tema isiksus, kusjuures antud perioodil omandatud teadmised avaldavad suurt mõju kogu indiviidi arengule.[24]

Kõrgemate psüühiliste funktsioonide arengu kontseptsiooni looja Lev Võgotskii, keda nimetatakse "psühholoogia Mozartiks", kirjutas, et laste arengu kõik funktsioonid läbivad kahte faasi – esimesel korral sotsiaalsel kujul, teisel - psühholoogilisel. Kõik sisemised protsessid, mille hulka kuulub ka õppimine, tekivad laste kontakteerumise teel täiskasvanutega ning pärast seda süvenevad nende teadvuses.[25]

Lev Võgotskii laste arengu teoorias on erilise tähelepanuga mõtlemise areng, mille juures kõige tähtsamaks osaks on mõistete tekkimise protsessi omandamine, mis viib intellektuaalse tegevuse kõrgeimale vormile ning uue käitumise loomisele[26]. Sellepärast omab lapsi koolitades eriti suurt tähendust uute põhimõtete põhjalik ja õigepärane väljaselgitamine, mis mõjutab indiviidi käitumist teadvustamise teel.

Tulenevalt psühholoogia teooriatest, võib kokkuvõtvalt öelda, et uute teadmiste loomine algkooliastme laste teadvuses, mis võimaldaksid mõjuda tema käitumist, peab lähtuma järgmistest punktidest:

1. õppimismetoodika valimisel võetakse arvesse sihtrühma kirjeldatavaid tegureid;
2. õppimine algab sotsiaalsel kujul kontakteerudes täiskasvanutega;
3. tänu latentse perioodi eripärasusele, on algkooliealine laps huvitatud õppimisest, kuid huvi mängude vastu on suur eelmisele vanuse perioodile läheduse tõttu;
4. arengu teooriast tulenevalt, indiviidi käitumine sõltub mõtlemise arengust, mille mõjutamisel suurt tähelepanu tuleb pöörata mõistete tekkimise protsessile;
5. laste intellektuaalne tegevus, mis on tihedalt seotud mõtlemise arenguga, omandab õige suuna tänu õigete mõistete baasil väljakujunenud arvamusele. Arvamust muuta on raskem, kui seda algusest peale uute põhimõtete kohta välja kujundada.

[24] Ефимкина Р. П., *Детская психология: методические указания*, *supra nota 3*, стр 30-32.
[25] Выготский Л.С., *Психология развития человека* (Изд-во Моск. ун-та, 1982), стр 532-547.
[26] *Ibid*, стр 595-613.

3. PÄÄSTEALASE ENNETUSTÖÖ PROJEKTI „TEAN TULEST“ TULEMUSLIKKUSE ANALÜÜS

3.1. Päästeala ennetustöö projekt „Tean tulest“

Päästeala ennetustöö projekt “Tean tulest” on päästekoolitus üldhariduskooli algklassiastme õpilastele, mille eesmärgiks on võimaldada tuleohutusalane õpe võimalikult tõepärases keskkonnas, et seeläbi saavutada päästeala ennetustöö ühte põhieesmärki - vähendada tulekahjudes hukkunute ja vigastatute arvu.

Vastavalt riigi infosüsteemile [27] tegutseb Eesti territooriumil 496 kooli. Tulenevalt Päästeameti ennetustöö osakonna andmetest on 2012. aastal osalenud projektis “Tean tulest” 274 kooli. Riigi keskmiseks kaetuseks antud projektiga on 50%. Projektis osalenud koolide arvud ja nende jagunemine regioonide kaupa on toodud Tabelis 3.

Tabel 3. Haridusasutuste jagunemine regioonide ja projektis „Tean tulest“ osalemise järgi aastal 2012 (autori tabel)

Regioon	Koolide arv	Projektis osalenud koolide arv	Projektis osalenud laste arv	Kaetus projektiga (%)
Põhja	122	83	3665	68
Ida	79	36	2006	46
Lõuna	175	82	3468	47
Lääne	146	73	2616	50
KOKKU	**552**	**274**	**11755**	**50**

Vastavalt antud projekti koolitusprogrammile on selle sisu lühikokkuvõte järgmine:

1. kursuse kestvus kokku 2 akadeemilist tundi (90 minutit);
2. kursusel osalejate arv on kuni 25 last;
3. kursus toimub päästekomandos;
4. koolitust läbinutele jagatakse teemakohased jaotusmaterjalid.

[27] Eesti e-riigi portaal, „Põhikoolid ja gümnaasiumid“, <https://www.eesti.ee/est/kontaktid/koolid> (28.12.2012).

3.2. Projekti „Tean tulest“ uuringu metoodika

Projekti „Tean tulest“ uuring kestis kolm nädalat ning viid läbi 2013. aastal alates 25. veebruarist kuni 17. märtsini. Uuringus osales 668 algklassiastme last 66 koolist üle Eesti. Projekti uuringus osalenud koolide loetelu ja respondentide arvud on toodud Lisas 3.

Käesoleva uuringu eesmärgiks on välja selgitada lastele suunatud päästealase ennetustöö tulemuslikkus läbi projekti „Tean tulest“. Uurimisel analüüsitakse, milline on projektis osalenud ja mitteosalenud laste tuleohutusalane teadlikkus projekti koolitusprogrammi moodulite järgi. Uuringus osalemise all mõistetakse veebipõhist ankeetküsimustikku täitmist etteantud tingimusi järgides:

1) osaleja on uuringu valimist;
2) igal isikul on üks vastamise võimalus;
3) ankeedi täitmine toimub ilma kõrvalisikute abita;
4) ankeeti täidetakse täiskasvanu järelevalve all.

3.2.1. Uuringu valim

Projekt „Tean tulest“ on suunatud üldhariduskooli I kooliastme õpilastele. Uurimuse valim koosneb kahest osast – uurimuse all on antud projektis osalenud ja mitteosalenud algkooliealised lapsed vanuses 7-12 eluaastat, kelle teadmisi võrreldakse ja analüüsitakse.

Vastavalt valimi struktuurile on uurimuse käigus kogutud andmed jaotatud kahte gruppi:

1) grupp A – aastal 2012 projektis „Tean tulest“ osalenud algkooliealised lapsed;
2) grupp B – projektis „Tean tulest“ mitteosalenud algkooliealised lapsed.

Valimi süsteemne liigitus seisneb valimi liikmete (õpilaste) asukoha järgi jagunemises regionaalsete päästekeskuste vahel (Tabel 4). Iga regiooni respondentide arv on individuaalne ning sõltub uurimuses osalemiseks nõusoleku andnud koolide ja nende uuringus osalenud õpilaste arvust. Uurimuses osalejad on jaotatud erinevate kriteeriumite järgi ning nende andmed on kuvatud andmete rühma keskmiste näitajatena.

Uuritavad koolid ja ankeetküsimustele vastajad on juhuslikult valitud. Kõikide respondentide tulemused vastavad nende esialgsetele vastustele ning on hinnatud ühe hindamisskeemi järgi. Iga regiooni respondentide arv vastab uurimuse käigus kogutud vastajate arvule, kusjuures vastajate arvu suurus mõjutab uurimuse täpsust. Uurimuse

respondentide andmeid grupeeritakse vastavalt uuringu valimi liigitusele ning iga valimi grupi andmeid analüüsitakse eraldi.

Tabel 4. Uurimuse valimi struktuur (autori tabel)

Eesti				
Regioon	**Põhja**	**Ida**	**Lõuna**	**Lääne**
Maakonnad	Harjumaa	Ida-Virumaa	Tartumaa	Pärnumaa
		Lääne-Virumaa	Valgamaa	Järvamaa
			Viljandimaa	Läänemaa
			Võrumaa	Hiiumaa
			Põlvamaa	Saaremaa
			Jõgevamaa	Raplamaa
Grupp A	69	60	98	107
Grupp B	69	60	98	107
Regiooni valimi suurus	138	120	196	214
Valimi suurus	668			

3.2.2. Uuringu struktuur

Projekti tulemuslikkus seisneb üleriigiliste andmete väljaselgitamises, kusjuures tähtsa rolli mängivad regionaalsed andmed, mis näitavad projekti tulemuslikkust kitsamas mõistes. Vastavalt päästekeskuste regionaalsele jaotusele on valimite liikmete andmed ja tulemused asukoha järgi grupeeritud projekti regionaalse tulemuslikkuse väljaselgitamiseks. Vastavalt uuringu valimi struktuurile omab iga regioon kaks väärtust, milleks on grupi A ja grupi B keskmiste tulemuste väärtused.

Tulenevalt päästekeskuste jaotusest on koostatud uuringu skeem, kusjuures ülevaadet projekti eesmärkide saavutamisest antakse kahel tasandil – üleriigilisel ja regionaalsel. Andmete analüüs maakondlikul tasandil on raskendatud uuringu valimi liikmete hajuvuse tõttu regioonis. Projekti „Tean tulest“ uuringu struktuur on toodud Joonisel 5.

Uuringu andmete analüüsimiseks on kasutusel kaalutud aritmeetilise keskmise arvutamise valem, kusjuures keskmised arvutatakse välja, võttes arvesse arvnäitajate osakaalu teiste

näitajate suhtes. Iga regiooni projekti tulemuslikkust väljendab projektis „Tean tulest“ valimi gruppide tulemuste vahe.

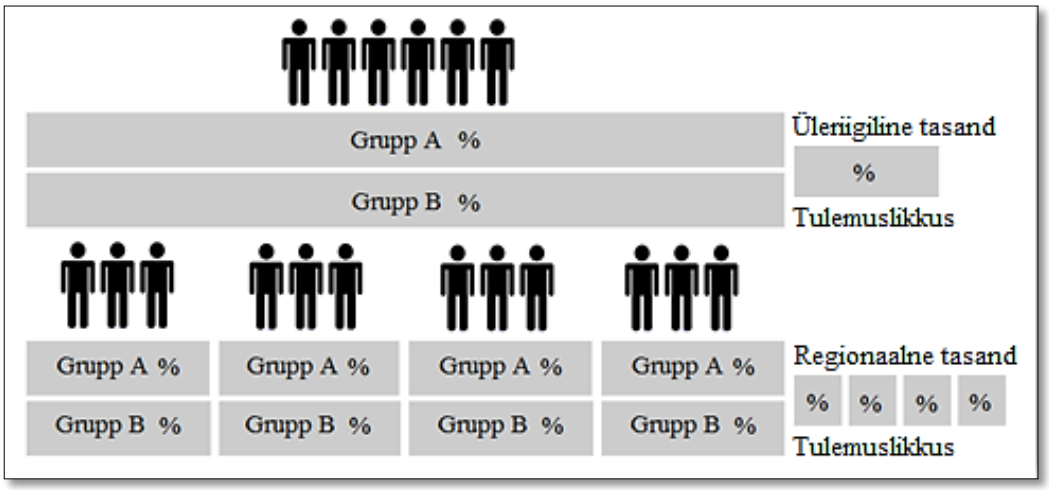

Joonis 5. Projekti „Tean tulest“ uuringu struktuur (autori joonis)

3.2.3. Uuringu ankeetküsimustik

Käesoleva uurimuse andmekogumismeetodiks on ankeetküsitlus, mida rakendatakse veebikeskkonnas. Antud uurimismeetod võimaldab koguda suure hulga andmeid otseselt valimi käest, mis on eriti tähtis üleriigilise uurimuse jaoks.

Uuringust võtsid osa samaealised lapsed vastavalt uuringu valimile (7-12.a). Kuna antud projekti viiakse läbi ka venekeelsetes koolides, siis uuringu ankeetküsimustikku oli võimalus täita ka vene keeles.

Uurimuse süstemaatilisuse ja asjakohasuse saavutamiseks on kõik ankeedi küsimused koostatud projekti „Tean tulest“ 2012. aasta koolitusprogrammi baasil (vt LISA 1) ning hõlmavad projekti raames käsitletavaid teemasid. Ankeedi küsimuste jagunemine koolitusprogrammiga määratud moodulite ja teemade järgi on toodud Tabelis 5.

Uuringu ankeedi küsimuste koostamisel võeti arvesse uurimuse valimi iseloomu – algkooliealiste laste kirjutamis- ja lugemusoskused on üldiselt algstaadiumis. Tulenevalt sihtrühma analüüsist (2. peatükk), esimese kooliastme lapsed on huvitatud õppimisest, kuid huvi mängude vastu on suur. Sellepärast ankeedi suurema osa formaadiks on küsimused piltide kohta (projekti jaotusmaterjal), mis lähendab antud ankeeti mängule. Ankeet koosneb kümnest küsimusest, mis on valikvastustega. Valikvastuste arv varieerub kolmest kaheksani.

Uuringu raames valimi liikmete teadmiste kontrollimiseks kasutusel olev ankeet on toodud käesoleva töö Lisas 2.

Tabel 5. Uurimuse ankeedi ülesehitus (autori tabel)

Koolituse moodul	**Koolituse teema**	**Ankeedi küsimus**
Teooria algõpetus I moodul	Päästetöö tutvustus	Millistele sündmustele päästjad välja kutsutakse?
	Lahtine tuli ja tulekahju areng	Mitme minutiga muutub tulekahju eluohtlikuks?
	Tulekahju avastamise seadmed	Kus toas ei ole suitsuandurit vaja?
	Käitumine tulekahju korral ja helistamine hädaabinumbril	Milliste vahenditega saab tulekahju kustutada?
Praktika algõpetus I moodul	Leia ohtlikud olukorrad toas	Millised olukorrad, mis on tähega märgitud, on ohtlikud?
		Millised vahendid sobivad küünlaaluseks?
	Helistamine hädaabinumbril	Leia Hädaabinumber!
	Evakuatsioon tulekahju korral	Missugune tee sobib väljumiseks tulekahju korral?
Praktika algõpetus II moodul	Tutvumine päästeauto, komandoruumide ja päästevarustusega	Milliseid vahendeid kasutab päästja oma töös?
		Missugune voolik sobib päästjale tule kustutamiseks?

3.2.4. Ankeedi vastuste hindamine

Kõik ankeedi küsimused on valikvastustega, mis on iga küsimuse puhul erinevad. Iga küsimuse kriteeriumitest tulenevalt on määratud hindamise valem. Võimalikult täpsete tulemuste saamiseks, vastavalt hindamise valemile, vastaja saab punkte ka mittevalitud valede valikvastuste eest. Küsimuse ühe punkti hindamise valemi näide MS Exceli formaadis on järgmine:

$$= IF(K1 = \text{"C"}; 1/55; 0), \quad \text{kus}$$

K1 – vastuse rida Exceli tabelis;

C – õige valikvastuse sümbol;

1/55 – üks punkt võimalike punktide (valikvastuste) arvust;

0 – punktide arv vale valikvastuse valimise korral.

3.3. Projekti „Tean tulest“ tulemuslikkuse analüüs

3.3.1. Respondentide andmed

Projekti uuringust võttis osa 668 inimest 66 koolist. Kahe tasandi uurimuse respondentide arvud ja nende jaotus binaarsete tunnuste järgi on toodud Lisas 4. Uuringus osalenud koolide loetelu ja nende jagunemine regioonide kaupa on toodud Lisas 3.

Regionaalsetest andmetest tulenevalt on nais- ja meessoost respondentide osakaalud ligikaudu võrdsed (Joonis 6). Uuringus osalenud naissoost respondentide osakaal moodustab 49% uuringust osa võtnud respondentide arvust.

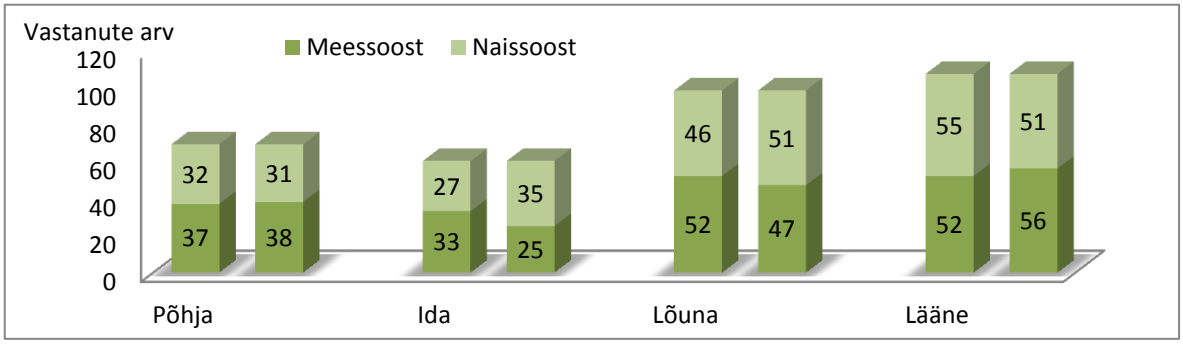

Joonis 6. Uuringu respondentide jagunemine soo järgi (autori joonis)

Uuringu respondentide jagunemine keeletunnuse järgi on ebavõrdne - enamiku moodustavad eestikeelsed respondendid. Venekeelsete respondentide osakaal moodustab vaid 9,7%., kusjuures Ida regiooni venekeelsete respondentide osakaaluks on 35%.

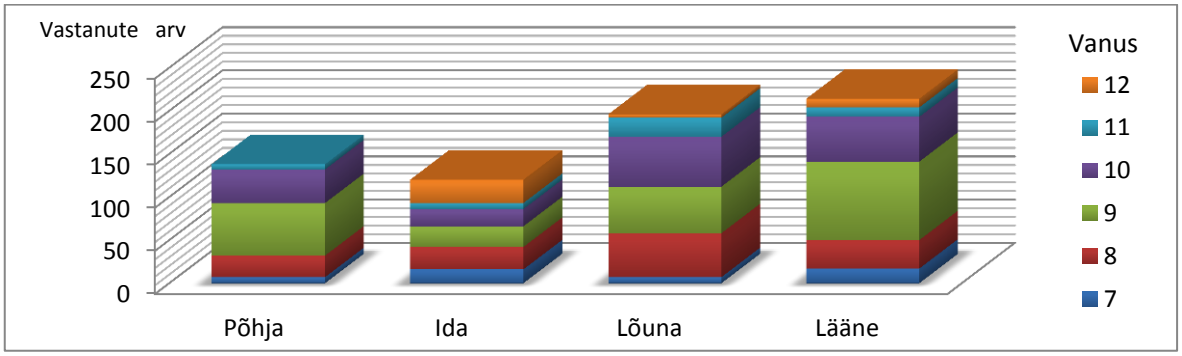

Joonis 7. Uuringu respondentide jagunemine vanuse järgi (autori joonis)

Vastavalt vanuserühmade suuruste graafikule, mis on toodud Joonisel 7, on üleriigilise uuringu keskmiseks vanuseks grupis A 9,4 ja grupis B 9,5 aastat. Kõige suurema osakaaluga kõikide regioonide puhul on 9-aastased uuringus osalejad (194 inimest), kes moodustavad 29% respondentide üldarvust. Kõige madalama osakaaluga on 7-aastased respondendid, keda kokku on 6% (40 inimest).

3.3.2. Regionaalsete andmete analüüs

Vastavalt päästekeskuste regionaalsele jaotusele, valimi liikmete tulemused on asukoha järgi grupeeritud projekti regionaalse tulemuslikkuse väljaselgitamiseks, kusjuures iga regioon omab kaks väärtust vastavalt uuringu valimi struktuurile. Regionaalsed kesktulemused näitavad vastava regiooni uuringus osalenud laste teadlikkust projekti „Tean tulest“ teemadel.

Vastavalt regionaalsetele andmetele, parim tulemus projektis „Tean tulest“ osalenud laste seas on Lääne regioonil – respondentide keskmiseks tulemuseks on 84,1%. Kõige madalama keskmise tulemusega on Ida regioon (82,4%), millele järgneb Lõuna 82,8%-ga. Projektis mitteosalenud laste seas saavutasid kõige parema tulemuse respondendid Lõuna regioonist (77,0%). Kõige minimaalsema tuleohutusalase teadlikkusega olid osalejad Põhja regioonist (72,9%). Regionaalsete tulemuste võrdlusgraafik on toodud Joonisel 8.

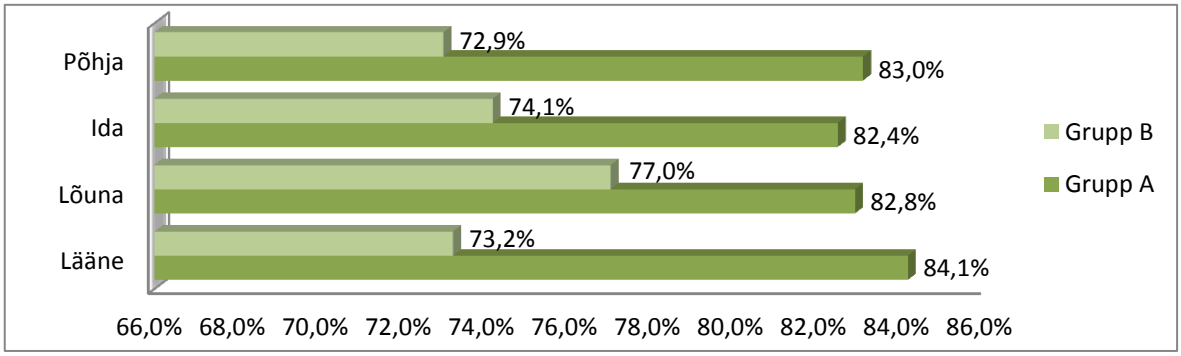

Joonis 8. Regionaalsete uuringute tulemused (autori joonis)

Regionaalsete andmete põhjal, mis on toodud Joonisel 8, on määratud regionaalsed projekti tulemuslikkuse tasemed (vt peatükk 1.2.3), mis on antud projekti efektiivsust mõõtvaks näitajaks. Projekti tulemuslikkus regioonide kaupa on toodud Joonisel 9.

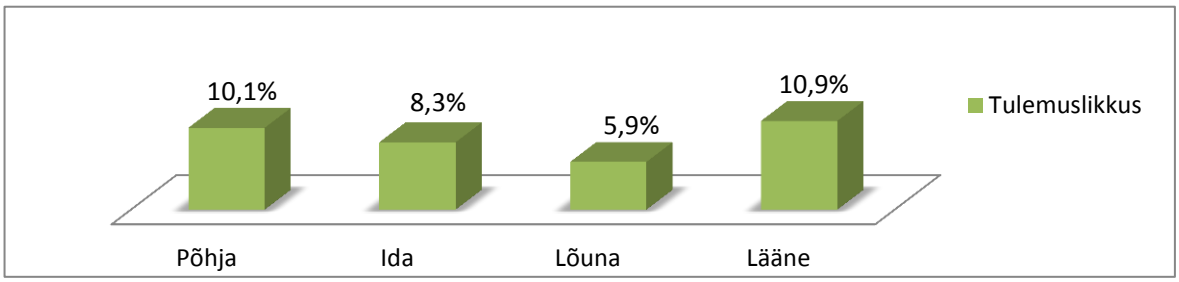

Joonis 9. Projekti „Tean tulest“ tulemuslikkuse väärtused regioonide kaupa (autori joonis)

Statistilistest andmetest ja valimi suurustest tulenevalt, regionaalsed tulemused erinevad vähesel määral, kuid tulemuslikkuse tasemete näitajad võimaldavad regioone siiski eristada.

Kõige paremat tulemust näitasid respondendid Lääne regioonist (10,9%), millele järgneb Põhja regioon tulemusega 10,1%. Kolmandal kohal seisab Ida regioon (8,3%) ning uuringus kõige madalama tulemuslikkusega on projekt Lõuna regioonis (5,9%). Kõige kõrgema ja madalama tulemuslikkuse tasemega regioonid (Lääne ja Lõuna) omavad vahet 5%, mille põhjuseks on iga regiooni valimi gruppide tulemuste erinevused, mis on toodud Joonisel 8. Lääne regioonis on kõige kõrgem keskmine tulemus projektis „Tean tulest“ osalenud laste seas, kusjuures Lõuna regiooni puhul on kõige kõrgem keskmine tulemus projektis mitteosalenute seas.

Põhja regiooni uuringust võttis osa 138 last, mis moodustab 20,7% uuringu valimi üldarvust. Uuringus osalenud koolide arv Harju maakonnas on 14. Antud regionaalse uurimuse keskmiseks vanuseks grupis A on 10,2 ja grupis B 10,0 eluaastat.

Tulenevalt valimite andmete võrdlusanalüüsist, Põhja regiooni projekti „Tean tulest“ tulemuslikkuseks on 10,1%, mis seisab teisel kohal regionaalsete andmete seas. Antud regiooni projekti läbinud esimese kooliastme laste (grupp A) keskmiseks tulemuseks on 83,0%, mis on regionaalsetel andmetel teisel kohal. Regionaalse tuleohutusalase teadlikkuse väärtuseks projektis mitteosalenud laste (grupp B) seas on 72,9%, mis on riigi kõige madalamaks tulemuseks grupi B seas. Kõikide Põhja regiooni respondentide tulemused on näidanud, et regiooni üldine tuleohutusalane teadlikkus algkooliealiste laste seas võrdub 78,0%-ga.

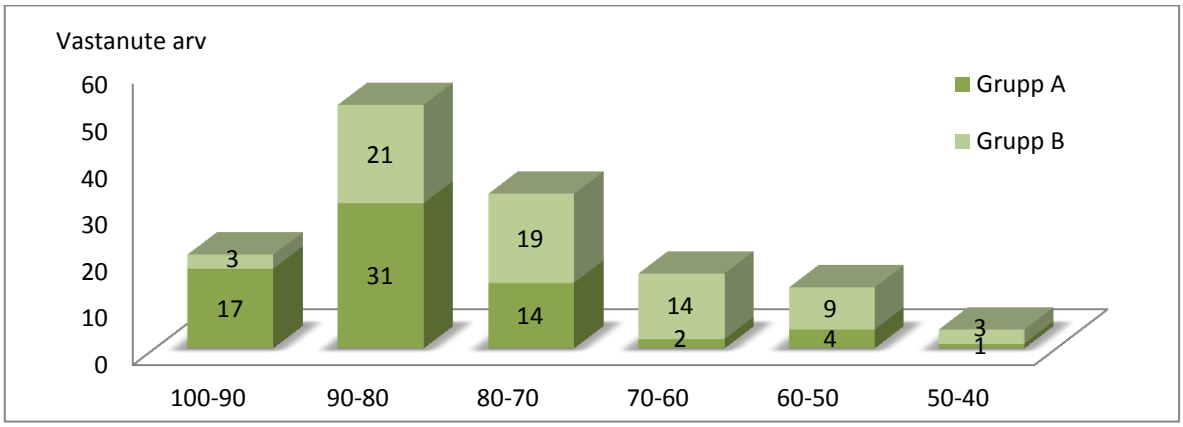

Joonis 10. Põhja regiooni uuringu respondentide tulemuste graafikud (autori joonis)

Põhja regiooni respondentide sagedaim tulemus jääb 80-90% piiridesse (Joonis 10). Maksimaalse tulemuse (90-100%) sai 17 inimest grupist A ja 3 inimest grupist B. Minimaalseid tulemusi (40-70%) sai grupist B rohkem respondente (26), võrreldes grupiga A (7). Antud erinevus näitab, et projektis mitteosalenud lapsed omavad vähesemaid tuleohutusalaseid teadmisi, millest ei tarvitse piisata ohtliku olukorra tekkimise korral.

Ida päästekeskuse territooriumil osales projekti „Tean tulest“ uuringus 120 õpilast 13 koolist, mis on 18% uuringus kasutatava valimi mahust. 60 inimest antud rühmast on aastal 2012 projektist „Tean tulest“ osa võtnud. Antud regiooni uuringus osalenud respondentide keskmiseks vanuseks on valimi mõlema grupi puhul 9,5 aastat.

Ida regiooni projekti „Tean tulest“ tulemuslikkuseks on 8,3%, mis on regionaalsete uuringute andmetes eelviimaseks tulemuseks. Projekti läbinud laste keskmiseks tulemuseks on 82,4%, mis on kõige madalam tulemus võrreldes teiste regioonidega. Gruppi B kuuluvate respondentide keskmiseks tulemuseks on 74,1%. Regiooni üldine tuleohutusalase teadlikkuse olukord omab väärtust 78,3%, mis on riigi andmetes teisel kohal.

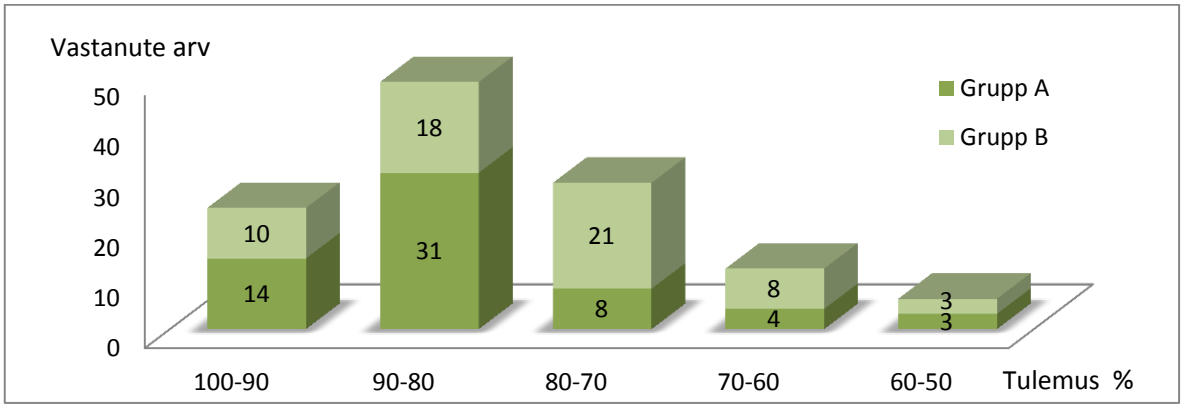

Joonis 11. Ida regiooni uuringu respondentide tulemuste graafikud (autori joonis)

Ida päästekeskuse territooriumi ankeetküsimustiku vastajate sagedaim tulemus jääb 80-90% piiridesse (Joonis 11), kusjuures maksimaalse tulemuse sai 14 inimest grupist A ja 10 inimest grupist B. Suurem osa (21%) grupi B respondentidest sai tulemuseks 70-80%, kusjuures grupi A respondentide sagedaim tulemus jääb piiridesse 80-90%.

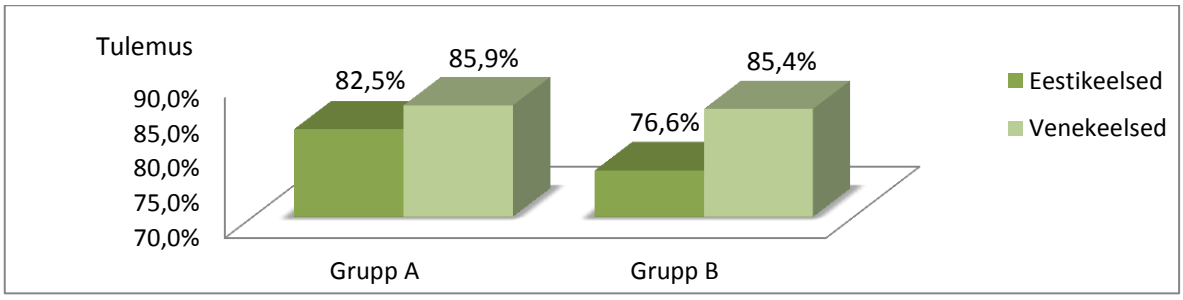

Joonis 12. Ida regiooni uuringu respondentide tulemused keelsuse järgi (autori joonis)

Võrreldes teiste regioonidega, on Ida regioonis venekeelsete respondentide osakaal suurem ja moodustab 35% regionaalses uuringus osalejatest. Ida regiooni uuringu andmed on näidanud, et venekeelsed respondendid mõlemast grupist omavad kõrgemat tulemust,

võrreldes eestikeelsete uuringus osalejatega, kusjuures suurem erinevus uuringu tulemustes esineb grupi B puhul (Joonis 12).

Lõuna regiooni uuringus osales 196 inimest, kellest 98 on projekti „Tean tulest“ läbinud. Antud regiooni respondentide arv moodustab 29% uuringu valimi mahust. Uuringust võttis osa 13 kooli. Regiooni respondentide rühma keskmiseks vanuseks on 9,1 grupi A ja 9,4 aastat grupi B puhul.

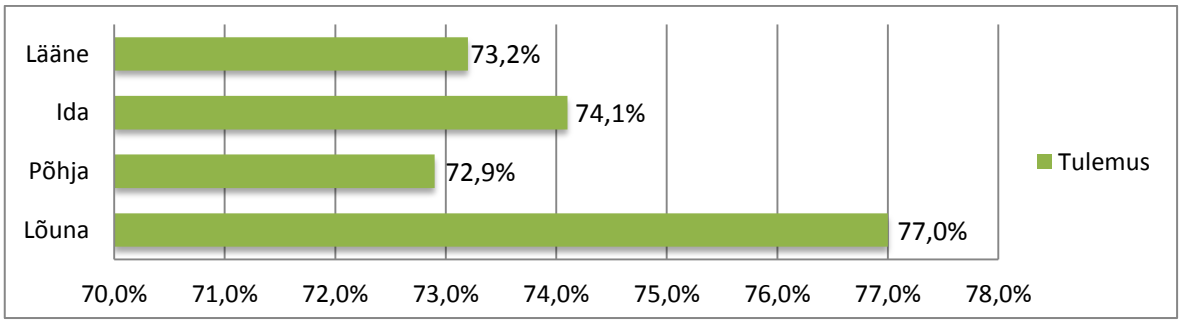

Joonis 13. Regionaalsete uuringute grupi B tulemuste võrdlusgraafik (autori joonis)

Lõuna päästekeskuse projekti „Tean tulest“ tulemuslikkuse väärtuseks on 5,9%, mis on kõige madalam tulemus regionaalsete näitajate seas. Projekti tulemuslikkuse madala väärtuse põhjuseks on valimi grupi B tuleohutusalase teadlikkuse suhteliselt kõrgem tase, mis on võrreldes teiste regioonidega 2,9-4,1% võrra kõrgem (Joonis 13). Grupi A keskmiseks tulemuseks on 82,8% ning grupis B 77,0%. Regiooni üldine tuleohutusalane teadlikkus algkooliealiste laste seas on 79,9%.

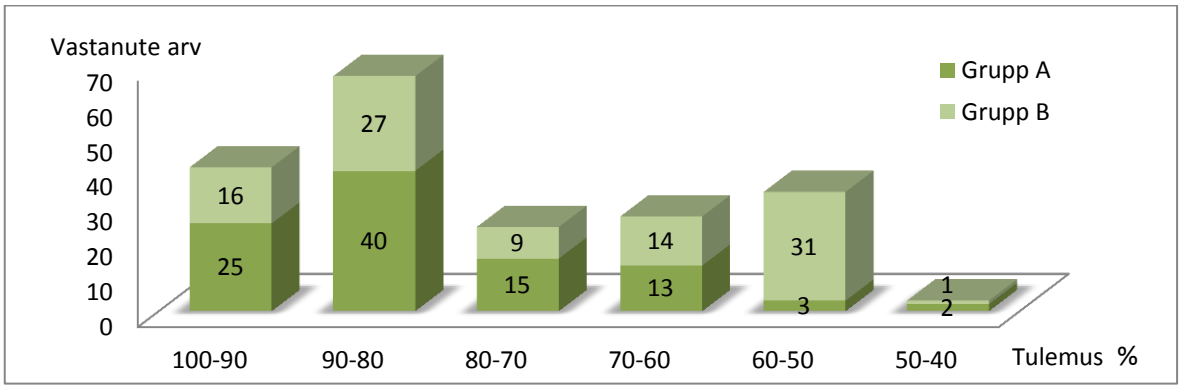

Joonis 14. Lõuna regiooni uuringu respondentide tulemuste graafikud (autori joonis)

Lõuna regiooni sagedaim tulemus asub 80-90% piirides, kusjuures maksimaalse tulemuse (90-100%) sai 25 inimest grupist A ja 16 inimest grupist B (Joonis 14). Suurem osa grupi B liikmetest sai tulemusteks 50-60%, mis on antud uuringu kõige halvem näitaja, kuid keskväärtuse arvutamisel tasakaalustab seda maksimaalse tulemuse saanud grupi B liikmete arv.

Lääne regiooni uuringus osales 214 inimest 26 koolist, mis moodustab 32% valimi mahust. Gruppide A ja B, milles on 107 inimest, keskmiseks vanuseks on 9,2 aastat. Lääne regiooni puhul on kõige väiksem venekeelsete respondentide arv (kokku 3 inimest).

Lääne regiooni projekti „Tean tulest“ tulemuslikkuseks on 10,9%, mis on riigi kõige suurem näitaja. Antud tulemuslikkust soodustavaks teguriks on asjaolu, et keegi grupi A liikmetest ei saanud oma vastuste eest vähem kui 60%. Lõuna regiooni uuringu osalejate tulemuste graafik on toodud Joonisel 15.

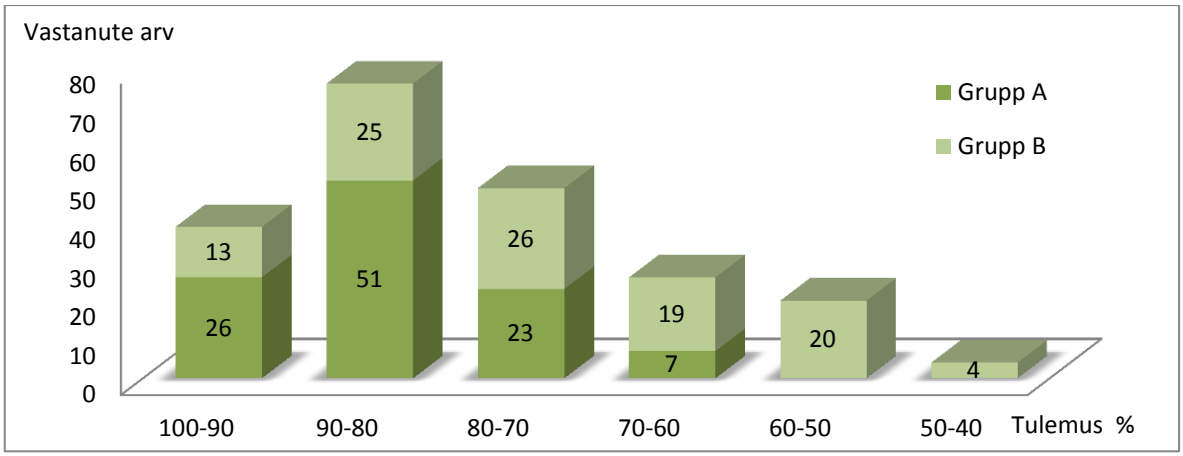

Joonis 15. Lääne regiooni uuringu respondentide tulemuste graafikud (autori joonis)

Projektis osalenud laste keskmiseks tulemuseks, nagu teisteski regioonides, on 80-90%, mille saavutas 35,5% Lääne regiooni respondentidest.

Maksimaalse tulemuse (90-100%) said 26 projektis „Tean tulest“ osalenud respondenti (24,3%), mis on parim näitaja regionaalsete andmete seas. Peaaegu võrdne arv osalejaid (25 ja 26) grupist B said 80-90% ja 70-80%. Grupi A minimaalseks tulemuseks on 60-70%, mille sai 7 inimest. Grupis B on minimaalseks tulemuseks 40-50%, kusjuures antud tulemuse sai suurim arv respondentidest üle kõikide regioonide.

3.3.3. Üleriigiliste andmete analüüs

Projekti „Tean tulest“ tulemuslikkuse üleriigilises uuringus osales 668 esimese kooliastme last. Uuringus osalemiseks andis oma nõusoleku 66 kooli üle Eesti. Üleriigilises uuringus osalenud respondentide andmed on toodud peatükis 3.3.1.

Uuringu käigus selgus, et riigi üldine tuleohutuslase teadlikkuse olukord projektis „Tean tulest“ mitteosalenute laste seas omab väärtust 74,7%. Projektis osalenud laste tuleohutusalane teadlikkus on sellest 8,5% kõrgem ning omab väärtust 83,2%. Üleriigilised

andmed, mis kuvavad projekti üldtulemuslikkust, on näidanud, et 2012. aasta projekti „Tean tulest“ tulemuslikkuseks on 8,5% (Joonis 16).

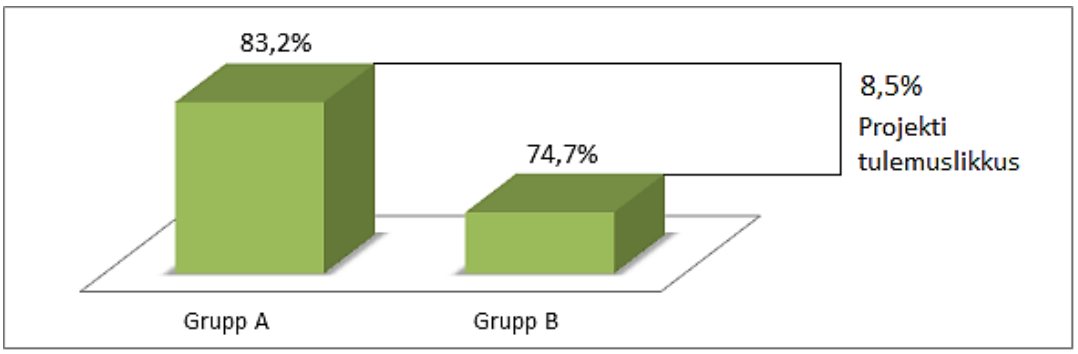

Joonis 16. Projekti „Tean tulest“ tulemuslikkus (autori joonis)

Uuringus osalejate tulemused, mis on toodud Joonisel 17, näitavad, et valimi mõlemast grupist moodustavad enamiku need, kes oma tulemuseks said 80-90%, kusjuures antud tulemuse saavutas 45,8% respondentidest grupist A ja 27,2% grupist B.

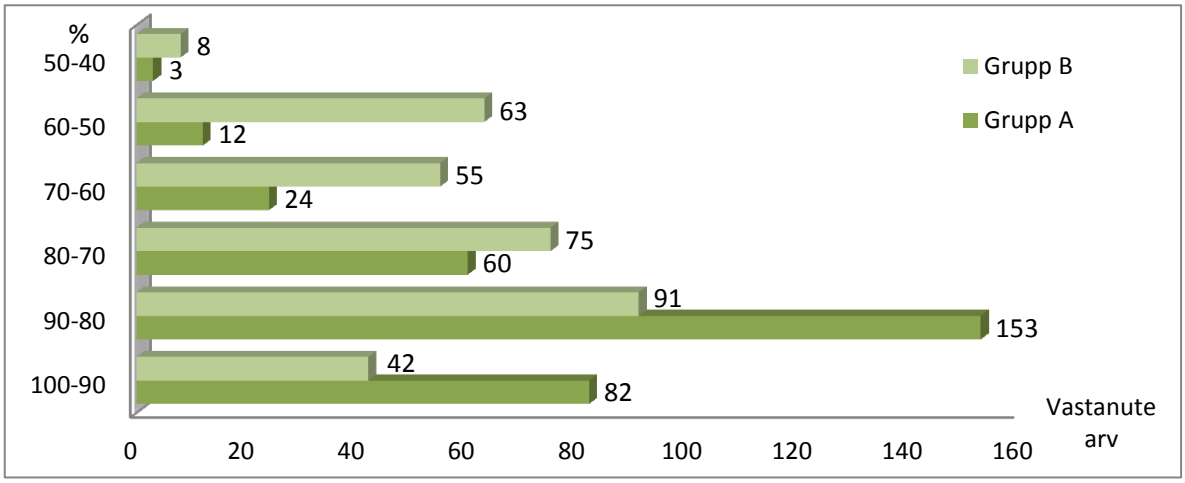

Joonis 17. Üleriigilise uuringu respondentide tulemuste graafik (autori joonis)

Vastavalt Joonisele 17 sai maksimaalse tulemuse kaks korda rohkem respondente grupist A, kusjuures grupi B respondendid said tunduvalt rohkem madalamaid tulemusi (40-60%). Minimaalset tulemust saanud respondentide arv grupist A on 39 ning grupist B see arv võrdub 126-ga. Antud asjaolu kuvab projekti tulemuslikkust kitsamas mõistes, mis tähendab seda, et projektis „Tean tulest“ osalenud lapsed omavad laiemaid tuleohutusalaseid teadmisi võrreldes antud projektis mitteosalenud lastega.

Vastavalt uuringu statistilistele andmetele, suurem osa uuringu respondentidest on eesti rahvusest, kelle osakaal moodustab 90,3% uuringu osalejatest. Nais- ja meessoost respondentide arvud on peaaegu võrdsed (vt peatükk 3.3.1).

Vaatamata sooerinevustele (huvid, areng), uuringu tulemused on näidanud, et nais- ja meessoost respondentide tulemusprotsendid erinevad vaid vähesel määral ning jäävad samadesse piiridesse. Tulemused uuringus osalejate soo järgi on toodud Joonisel 18.

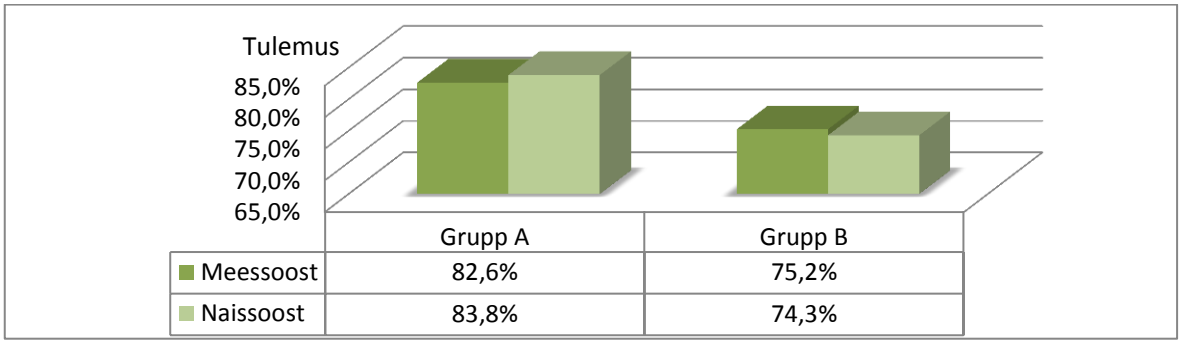

	Grupp A	Grupp B
Meessoost	82,6%	75,2%
Naissoost	83,8%	74,3%

Joonis 18. Üleriigilise uuringu respondentide tulemused soo järgi (autori joonis)

Käesoleva uuringu osalejate keskmiseks vanuseks on 9,5 aastat. Üleriigiliste tulemuste analüüs andis mõnevõrra ootamatu tulemuse - respondentide keskmised tulemused (Joonis 21) ei sõltu oluliselt nende vanusest. Laste tulemuste vanusest mittesõltuvuse põhjuseks võib olla nende kuuluvus samasse sihtrühma - algkooliealised (vt peatükk 2.1), mis tähendab, et uuringus osalejad asuvad samal arenguastmel.

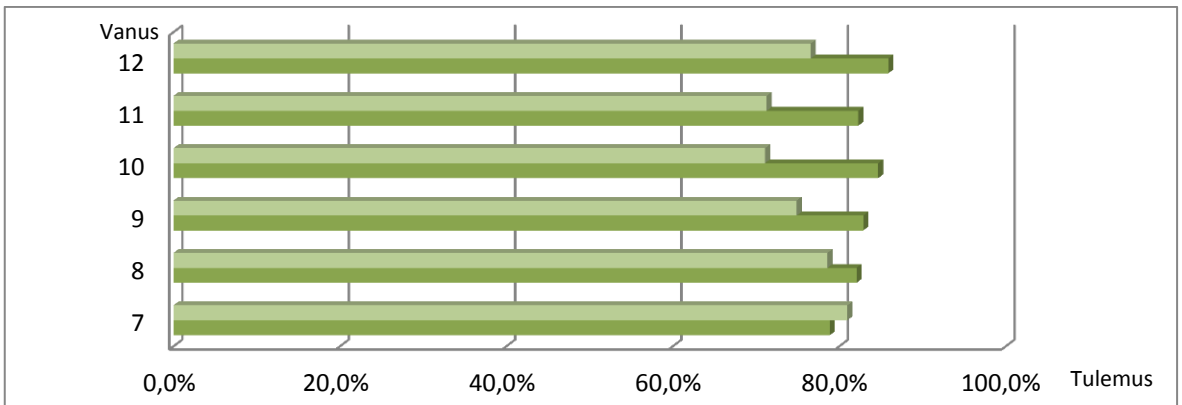

Vanus	7	8	9	10	11	12
Grupp B	81,0%	78,6%	74,9%	71,1%	71,3%	76,6%
Grupp A	78,9%	82,1%	82,9%	84,7%	82,3%	85,9%

Joonis 19. Üleriigilise uuringu respondentide tulemused vanuse järgi (autori joonis)

Grupi A liikmete andmed on näidanud, et kõige madalamat tulemust omavad 7-aastased respondendid, kusjuures kõige parem tulemus on 12-aastastel uuringus osalejatel. Parim tulemus grupi B liikmete seas on aga vastupidi – 7-aastastel respondentidel. Kõige kehvema tulemusega on grupi B 10-aastased respondendid. Kuna Joonisel 7 toodud respondentide arvud vanuserühmade kaupa on küllalt väikesed, eriti noorimas vanuserühmas, siis pole tulemused vanuse järgi eriti suure usaldusväärsusega.

Suurem osa uuringus osalejatest ei võtnud osa teistest ohutusalastest projektidest, mis on eeliseks antud projekti tulemuslikkuse uuringu läbiviimiseks andmete asjakohasuse seisukohalt. 70 inimest grupist A ja 11 grupist B osales muudes ohutusalastest projektides, kusjuures kõige sagedamaks on esmaabi ning politsei- ja piirivalve projektid.

Käesolev uuring näitab, et respondentide osalus teistes ohutusalastes projektides ei mõjuta oluliselt uuringu respondentide tulemust. Uuringus osalejate tulemused tuginedes osalemisele teistes ohutusalastes projektides on toodud Tabelis 6.

Tabel 6. Üleriigilise uuringu respondentide jagunemine muudes ohutusalastes projektides osalemise järgi (autori tabel)

Regioon	**Põhja**			**Ida**			**Lõuna**			**Lääne**		
Grupp	**A**	**B**	**Kokku**	**A**	**B**	**Kokku**	**A**	**B**	**Kokku**	**A**	**B**	**Kokku**
Muud projektid	19	5	21	18	1	19	25	1	26	11	4	15
Tulemus (%)	83,0	72,9	78,0	82,4	74,1	78,3	82,8	77,0	79,9	84,1	73,2	78,7

Iga respondendi tulemus sõltub tuleohutusalaste teadmiste hulgast, mille omandamiseks on lisaks päästeala ennetustöö projektidele palju viise – perekond, kool, sõbrad. Riigi üldist tuleohutusalase teadlikkuse taset kujundavad uuringu valimi mõlemad grupid, sellepärast võetakse arvesse kõikide uuringus osalejate tulemusi. Riigi üldine tuleohutusalase teadlikkuse olukord on kuvatud Joonisel 20.

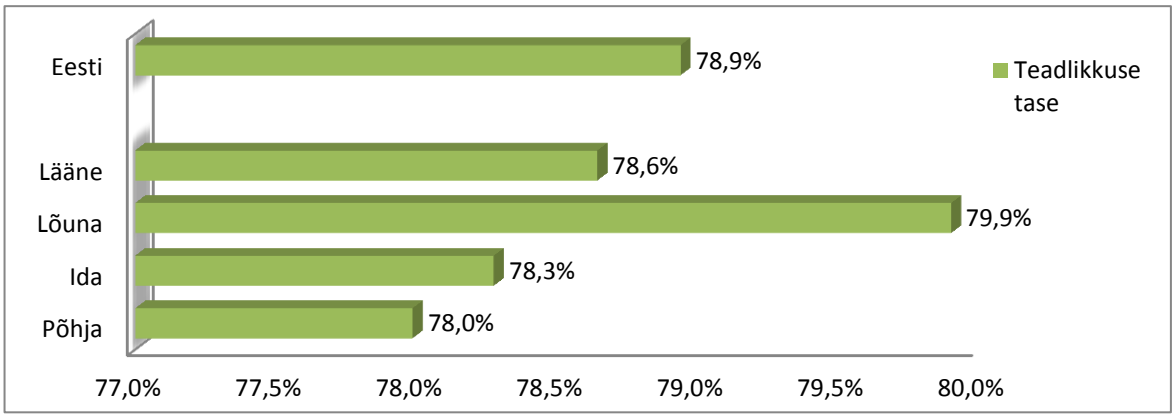

Joonis 20. Riigi üldise tuleohutusalase teadlikkuse tasemed regioonide kaupa (autori joonis)

Riigi üldine tuleohutusalase teadlikkuse tase algkooliealiste laste seas aastal 2012 moodustab 78,9%. Lõuna regiooni tuleohutusalase teadlikkuse suhteliselt kõrgem tase on tingitud projektis „Tean tulest“ mitteosalenud respondentide kõrgemast keskmisest tulemusest (vt Joonis 13).

Projekti teemade edukus, mis kuvab uuringus osalejate teadmiste paranemist tänu antud projektis osalemisele, on esitatud iga küsimuse eest saadud tulemusega (sooritusprotsent). Projekti „Tean tulest“ teemade ja moodulite tulemuslikkuse väärtused uuringu ankeedi küsimuste tulemuste järgi on esitatud Tabelis 7.

Tabel 7. Uuringu tulemuste jagunemine projekti „Tean tulest“ teemade järgi (autori tabel)

Moodul	Teema	Küsimus	Sooritusprotsent		Teema tulemus-likkus	Mooduli tulemus-likkus
			Grupp A	Grupp B		
I	Päästetöö tutvustus	Millistele sündmustele päästjad välja kutsutakse?	84,4%	81,4%	3,0%	8,4%
	Lahtine tuli ja tulekahju areng	Mitme minutiga muutub tulekahju eluohtlikuks?	71,9%	67,7%	4,2%	
	Tulekahju avastamise seadmed	Kus toas ei ole suitsuandurit vaja?	51,5%	45,2%	6,3%	
	Käitumine tulekahju korral	Milliste vahenditega saab tulekahju kustutada?	90,7%	70,4%	20,3%	
II	Ohtlikud olukorrad toas	Millised olukorrad, mis on märgitud tähega, on ohtlikud?	86,4%	86,1%	0,3%	6,6%
		Millised vahendid sobivad küünlaaluseks?	86,5%	83,8%	2,6%	
	Helistamine hädaabinumbril	Leia Hädaabinumber!	99,1%	95,5%	3,6%	
	Evakuatsioon tulekahju korral	Missugune tee sobib väljumiseks tulekahju korral?	78,1%	58,4%	19,8%	
III	Tutvumine päästeauto, komandoruumide ja päästevarustusega	Milliseid vahendeid kasutab päästja oma töös?	85,7%	71,3%	14,5%	16,4%
		Missugune voolik sobib päästjale tule kustutamiseks?	83,2%	65,0%	18,3%	

Ankeedi küsimuste sooritusprotsentide analüüsist järeldub, et antud projekti kõige tugevamaks küljeks on praktiliste harjutuste sooritamine. Suuremat mõju laste teadlikkusele avaldas kolmas moodul, mille raames lastele tutvustatakse päästeautot, komandot ja päästevarustust läbi praktiliste tegevuste. Ootuspäraselt suurem osa nendest lastest, kes antud projektist osa ei võtnud, ei oska kolmanda mooduli küsimustele õigesti vastata.

Ankeedi küsimuste sooritusprotsendid näitavad, et projektis „Tean tulest“ osalenud lapsed, võrreldes mitteosalenutega, teavad oluliselt rohkem tulekahju kustutusvahenditest (sooritusprotsent on suurem 20,3% võrra) ja evakuatsioonist (sooritusprotsent on suurem

19,8% võrra). Mõlema grupi puhul kõige suurem õigete vastuste protsent kuulub Hädaabinumbri küsimusele, kuid kõige raskemaks küsimuseks osutus küsimus suitsuanduri paigutuse kohta.

3.4. Analüüsi usaldusväärsus

Uuringu andmete kvaliteedi määravad paljud tegurid, mis tagavad uuringu käigus kogutud ja analüüsitud andmete usaldusväärsust. Andmete usaldusväärsusest sõltuvad nii uuringu tulemused, kui ka nende põhjal tehtavad järeldused ja nende asjakohasus.

Projekti „Tean tulest“ uuringu valim, mille mahuks on 668 inimest, on moodustatud juhusliku valiku alusel. Iga regiooni respondentide arv sõltub uurimuses osalemiseks nõusoleku andnud koolide ja nende uuringus osalenud õpilaste arvust. Uuringu kõikide respondentide tulemused vastavad nende esialgsetele vastustele ning on hinnatud ühe hindamisskeemi järgi (vt peatükk 3.2.4). Respondentide tulemuste analüüsimisel kasutati kaalutud aritmeetilise keskmise arvutamise valemit, kusjuures keskmiste arvutamisel võeti arvesse arvnäitajate osakaalu teiste näitajate suhtes. Tulemuste analüüsis esitatud järeldused on tehtud erapooletult ning tuginevad uuringus saadud andmetele.

Tabel 8. Projekti „Tean tulest“ uuringu keskmiste tulemuste varieeruvuse tabel (autori tabel)

Grupp	Näitaja	**Põhja**	**Ida**	**Lõuna**	**Lääne**	**Eesti**
Grupp A	Keskmine	83,0%	82,4%	82,8%	84,1%	83,2%
	Standardhälve	15,3%	16,4%	12,5%	11,4%	15,8%
	Minimaalne tulemus	49,1%	41,8%	52,7%	60,0%	41,8%
	Maksimaalne tulemus	98,2%	98,2%	96,4%	98,2%	98,2%
Grupp B	Keskmine	72,9%	74,1%	77,0%	73,2%	74,7%
	Standardhälve	14,3%	16,2%	15,5%	16,2%	16,7%
	Minimaalne tulemus	43,6%	49,1%	43,6%	41,8%	41,8%
	Maksimaalne tulemus	92,7%	98,2%	98,2%	98,2%	98,2%

Uuringu käigus saadud tulemuste hajuvust väljendavad standardhälbed, mis iseloomustavad uuringus osalejate tulemuste varieeruvust. Projekti „Tean tulest“ uuringu keskmised tulemused ja nende standardhälvete näitajad on toodud Tabelis 8. Standardhälvete suurusjärk (ligikaudu 15%) ütleb, et analüüsi tulemuste hajuvus jääb mõõdukatesse piiridesse.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärk oli välja selgitada lastele suunatud päästealase ennetustöö tulemuslikkus läbi projekti „Tean tulest“. Antud eesmärgi saavutamiseks täideti järgmised uurimisülesanded: peatükis 1 anti ülevaade päästeala ennetustööst ja selle tähendusest riigi turvalisuse seisukohast, peatükis 2.2 analüüsiti projekti „Tean tulest“ sihtrühma, peatükis 3.1 anti ülevaade päästeala ennetustöö laste projektist „Tean tulest“, viidi läbi uuring algkooliealiste laste tuleohutusalase teadlikkuse väljaselgitamiseks ning toodi selle andmed peatükis 3.3, selgitati välja projekti „Tean tulest“ tulemuslikkus uuringu käigus kogutud andmete põhjal ning toodi selle analüüs peatükis 3.3.3. Analüüsi tulemusel selgus päästealase ennetustöö projekti „Tean tulest“ tulemuslikkus ja üleriigiline tuleohutusalane teadlikkus algkooliealiste laste seas.

Lõputöös läbitud uurimisülesannete kaudu täideti töö eesmärk - statistilistele andmetele tuginev projekti „Tean tulest“ tulemuslikkuse analüüs näitas seda, et aastal 2012 projekti „Tean tulest“ tulemuslikkuse väärtuseks on 8,5%. Antud väärtus näitab seda, et projektist osa võtnud esimese koolistme laste tulemus on 8,5% võrra kõrgem, võrreldes nendega, kes antud projekti ei olnud läbinud. Üleriigiline tuleohutusalane teadlikkus algkooliealiste laste seas omab väärtust 78,9%, mis tähendab, et suurem osa uuringu respondentidest sai ankeedi küsimustele vastamise eest sai 44 punkti maksimaalselt võimalikust 55-st.

Läbi analüüsi leiti, et kõige edukamaks osutus antud projekt Lääne regioonis, mille tulemuse väärtust mõjutavad projektis osalenud laste kõrged tulemused, mis ei jää alla 60%. Projekti tulemuslikkuse tasemete reas teisel kohal on Põhja regioon, mille projektis mitteosalenud respondendid omavad antud uuringu kõige madalamat näitajat. Kolmandal kohal seisab Ida regiooni tulemus, kus projekti läbinud respondendid said suhteliselt palju kõige madalamaid tulemusi, võrreldes teiste regioonidega. Ida regiooni uurimisel selgus, et venekeelsed respondendid omavad suuremat tuleohutusalast teadlikkust, võrreldes eestikeelsete uuringus osalejatega, kusjuures suurem erinevus valimi gruppide tulemustes esineb projektis „Tean tulest“ mitteosalenud laste seas. Kõige madalama tulemuslikkusega on projekt Lõuna regioonis, kuid tulemuslikkuse väärtust mõjutab suurel määral projektis „Tean tulest“ mitteosalenud uuringu respondentide tulemus, mis on kõige kõrgem regionaalsete andmete seas.

Üleriigilised andmed, mis koosnevad iga regiooni uuringutes osalenud respondentide tulemustest, on näidanud, et uuringu valimi mõlemast grupist moodustavad enamiku need, kes oma tulemuseks said 80-90% võimalikest punktidest. Statistika on näidanud, et nais- ja meessoost respondentide tulemused erinevad vähesel määral ning jäävad samuti piiridesse (80-90%). Samas ei sõltu respondentide keskmised tulemused oluliselt nende vanusest ega teistes ohutusalastes projektides osalusest.

Uuringu ankeedi küsimuste sooritusprotsentide analüüsis saadud tulemused näitavad projekti teemade edukust, mis kuvab uuringus osalejate teadmiste paranemist tänu antud projektis osalemisele. Analüüsist järeldub, et projekti „Tean tulest“ kõige tugevamaks küljeks on praktilised tegevused, kusjuures kõige edukamaks on kolmas moodul, mille raames lastele tutvustatakse päästekomandot ja –varustust. Võrreldes projektis mitteosalenud lastega, teavad projektisse kaasatud lapsed oluliselt rohkem tulekahju kustutusvahenditest ja evakuatsioonist. Mõlema grupi puhul kuulub kõige suurem õigete vastuste protsent küsimusele Hädaabinumbri kohta, kuid kõige raskemaks osutus küsimus suitsuanduri paigutuse kohta.

Käesoleva töö raames läbiviidud uurimuse käigus kogutud andmed näitavad seda, et päästealasest projektist „Tean tulest“ osa võtnud lapsed on tuleohutusalastes küsimustes teadlikumad. Projektis osalenud ja mitteosalenud laste teadmiste võrdlevanalüüsil saadud tulemused kinnitavad, et aastal 2012 oli see lastele suunatud projekt tulemuslik. Projekti tulemuslikkuse juures saab rääkida päästealase ennetustöö efektiivsusest, mis seisneb selle valdkonna eesmärkide täitmises. Päästeala ennetustöö eesmärgi täitmine tähendab õnnetustes hukkunute ja vigastatute arvu vähendamist, mille saavutamisele andis oma panuse laste sihtrühmale suunatud projekt „Tean tulest“.

Projekti „Tean tulest“ tulemuslikkuse analüüsi andmeid saab kasutada laste tuleohutusalase teadlikkuse statistilise allikana ning päästeala ennetustöö valdkonna edasiste tegevuste kavandamisel ja projekti „Tean tulest“ planeerimisel, mis võimaldab kasutada efektiivsemaid meetodeid laste sihtrühma edukamaks mõjutamiseks.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дипломная работа „Анализ продуктивности детских превентивных спасательных работ на примере проекта “Знаю об огне”“ написана на эстонском языке и состоит из 43 страниц (основная часть 36 страниц, приложения 7 страниц). При написании данной работы было использовано 20 литературных источников. Проблема заключается в том, что проект „Знаю об огне“ проводится уже с 2008 года, но до сих пор не была оценена его продуктивность. Целью дипломной работы является выяснить успешность превентивных спасательных работ через проект „Знаю об огне“. Для достижения данной цели были поставлены следующие задачи:

1) представить обзор превентивных спасательных работ и их связь с внутренней безопасностью государства;
2) проанализировать фокус-группу проекта „Знаю об огне“ (ученики начальной школы);
3) привести обзор проекта „Знаю об огне“;
4) провести исследование для выявления уровня знаний детей начальной школы по теме пожарной безопасности среди участвовавших и не участвовавших в проекте „Знаю об огне“;
5) сравнить и проанализировать уровни знаний участвовавших и не участвовавших в проекте „Знаю об огне“ и привести анализ продуктивности данного проекта, исходя из полученных данных.

В результате данного анализа выяснится успешность проекта „Знаю об огне“ и общий уровень знаний детей начальных классов по теме пожарной безопасности.

В работе используется квантитативный метод сбора фактического материала, анализ литературы, электронный опросник и в третьей главе осуществляется анализ продуктивности проекта, исходя из собранных в ходе исследования данных.

Результаты проведённого в рамках данной работы исследования выяснилось, что дети, которые приняли участие в проекте „Знаю об огне“, располагают более широкими знаниями по теме пожарной безопасности. Сравнительный анализ знаний в данном проекте участвовавших и не участвовавших показал, что в 2012 году

детский проект „Знаю об огне“ был успешным и имел показатель продуктивности 8,5%. Общий показатель уровня знаний пожарной безопасности среди детей начальных классов составил 78,9%, что означает, что большинство участников исследования набрало 44 пункта из возможных 55-ти.

Благодаря успешности данного проекта можно говорить об эффективности превентивных спасательных работ, которая состоит в достижении целей данного отдела. Достижение целей превентивных спасательных работ означает уменьшение числа пострадавших и погибших в несчастных случаях, во что вложил свой вклад направленный на детскую фокус-группу проект „Знаю об огне“.

Результаты анализа продуктивности проекта „Знаю об огне“ можно использовать как статистический источник показателя детских знаний по теме пожарной безопасности и для планирования дальнейших действий превентивных спасательных работ, что поможет подобрать и ввести в использование более эффективные методы для более продуктивного влияния на детскую фокус-группу.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Argüello Gutiérrez, C., „IVth International Conference of Community Psychology: Disaster Prevention and Response“, *Universidad de Granada*, Liberation Psychology kodulehelt <http://libpsy.org/wp-content/uploads/2012/04/Disaster-Prevention-and-Response.pdf> (15.01.2013)

Encyclopedia Britannica, „Aprioorne teadmine“, <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/117/a-priori-knowledge> (15.02.2013)

Coppola, D. P., Maloney, E., *Communicating Emergency Preparedness: Strategies for Creating a Disaster Resilient Public* (Taylor and Francis Group, 2009), p 28.

Ennetustöö osakond, „Algklassiastme koolitus „Tean tulest – lapsed komandos õppimas““, koolitusprogramm (2011)

Eesti e-riigi portaal, „Põhikoolid ja gümnaasiumid“, <https://www.eesti.ee/est/kontaktid/koolid> (28.12.2012)

Ефимкина Р. П., *Детская психология: методические указания* (Новосибирск: Научно-учебный центр психологии НГУ, 1995), стр 30-32.

Deming, W. E., *The New Economics for Industry, Government, Education* – 2nd Edition (MIT Press, 2000), p 131-133.

Hämäläinen, J., *Sissejuhatus sotsiaalpedagoogikasse [Johdatus sosiaalipedagogikkaan]*. Tõlge eesti keelde: R. Mikser. Tartu Ülikooli Kirjastus (2001), (Originaal publitseeritud Kuopio, 1999), lk 15.

Kera, S., *Noorsooliikumine ja isiksuse areng* (E. Vilde nim. Tallinna Pedagoogiline Instituut, 1991), lk 66.

Mitchell, R. B., *Compliance Theory: Compliance, Effectiveness, and Behavior Change in International Environmental Law* (Oxford University Press, 2007), p 901-903.

Siseministeerium, „Turvalisuspoliitika 2013“ (Tallinn: Grupp Trükiagentuur, 2013)

Coppola, D. P., *Introduction to International Disaster Management* (Oxford : Butterworth-Heinemann, 2007). Refereeritud: Luht, K., „Päästeala ennetustöö olemus ja põhimõisted“, <http://oppematerjal.sisekaitse.ee/luht/r_ennetamine/index.php?P%E4%E4steala_ennetust%F6%F6_%FCldolemus_ja_p%F5him%F5isted> (16.02.2013)

Päästeseadus, 05.05.2010, jõustunud 01.09.2010 – RT I 2010, 24, 115…RT I, 29.12.2011, 206, § 2 lg 1.

Riigikogu otsus, „Eesti turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015 heakskiitmine“, <https://www.riigiteataja.ee/akt/12979629> (15.01.2013)

Siseministeerium, „Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015“, <https://www.siseministeerium.ee/31926> (13.01.2013)

Siseministeerium, „Sisejulgeolekupoliitika“, <https://www.siseministeerium.ee/sisejulgeolekupoliitika> (13.01.2013)

The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, „Preparedness and Planning for National Societies. Introduction to Disaster Preparadness“, <http://www.ifrc.org/Global/Publications/disasters/all.pdf> (19.01.2013)

Vabariigi Valitsus, „Kodanikuühiskonna arengukava 2011-2014“, <http://valitsus.ee/et/valitsus/ arengukavad/kodanike-riik> (25.02.2013)

Выготский Л.С., *Психология развития человека* (Изд-во Моск. ун-та, 1982)

World Health Organisation, „World report on child injury prevention”, <http://www.who.int/violence_injury_prevention/child/injury/world_report/en/index.html> (19.01.2013)

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Tabel 1. *Erinevatele sihtrühmadele suunatud päästeala ennetustöö koolitusprogrammid*...9
Tabel 2. *Laste sihtrühmi kirjeldav tabel (Ефимкина...1995)*.....13
Tabel 3. *Haridusasutuste jagunemine regioonide ja projektis "Tean tulest"osalemise järgi aastal 2012*.....15
Tabel 4. *Uurimuse valimi struktuur*.....17
Tabel 5. *Uurimuse ankeedi ülesehitus*..... 19
Tabel 6. *Üleriigilise uuringu respondentide jagunemine muudes ohutusalastes projektides osalemise järgi*..... 28
Tabel 7. *Uuringu tulemuste jagunemine projekti „Tean tulest" teemade järgi*.....29
Tabel 8. *Projekti „Tean tulest" uuringu keskmiste tulemuste varieeruvuse tabel*.....30

Joonis 1. *Riigi turvalisuse tagamise mehhanism läbi päästeala ennetustöö*.....8
Joonis 2. *Projekti ja organisatsiooni ühine eesmärk*.....10
Joonis 3. *Ühiskonna normide liigid*.....11
Joonis 4. *Vabatahtliku kuulekuse skeem riigi mõjutamismehhanismis*.....12
Joonis 5. *Projekti „Tean tulest" uuringu struktuur*.....18
Joonis 6. *Uuringu respondentide jagunemine soo järgi*.....20
Joonis 7. *Uuringu respondentide jagunemine vanuse järgi*.....20
Joonis 8. *Regionaalsete uuringute tulemused*.....21
Joonis 9. *Projekti „Tean tulest" tulemuslikkuse väärtused regioonide kaupa*.....21
Joonis 10. *Põhja regiooni uuringu respondentide tulemused*.....22
Joonis 11. *Ida regiooni uuringu respondentide tulemused*.....23
Joonis 12. *Ida regiooni uuringu respondentide tulemused keelsuse järgi*.....23
Joonis 13. *Regionaalsete uuringute grupi B tulemuste võrdlusgraafik*.....24
Joonis 14. *Lõuna regiooni uuringu respondentide tulemused*.....24
Joonis 15. *Lääne regiooni uuringu respondentide tulemused*.....25
Joonis 16. *Projekti „Tean tulest" tulemuslikkus*.....26
Joonis 17. *Üleriigilise uuringu respondentide tulemuste graafik*.....26
Joonis 18. *Üleriigilise uuringu respondentide tulemused soo järgi*.....27
Joonis 19. *Üleriigilise uuringu respondentide tulemused vanuse järgi*.....27
Joonis 20. *Riigi üldise tuleohutusalase teadlikkuse tasemed regioonide kaupa*.....28

LISA 1. Projekti “Tean tulest” koolitusprogramm (2012)

	Teema	Teooria (min)	Praktika (min)	Kokku (min)
1.	**Teooria algõpetuse I moodul**	**30**		
1.1.	Sissejuhatus	1		
1.2.	Päästetöö tutvustus	7		
1.3.	Lahtine tuli ja tulekahju areng	7		
1.4.	Esmased tulekahjust teavitamise vahendid	5		
1.5.	Käitumine tulekahju korral ja helistamine hädaabinumbril 112	5		
1.6.	Vaba teema	5		
2.	**Praktilise algõpetuse I moodul**		**40**	
2.1.	Leia ohtlikud olukorrad toas		20	
1.1.	Helistamine hädaabinumbril 112		10	
1.2.	Evakuatsioon tulekahju korral		10	
3.	**Praktilise algõpetuse II moodul**		**20**	
3.1.	Tutvumine päästeauto, komando-ruumide ja päästevarustusega		20	
Kokku				**90**

LISA 2. Uurimuse ankeetküsimustik

---

1. Millised olukorrad, mis on tähega märgitud, on ohtlikud? (mitmed võimalikud vastused)

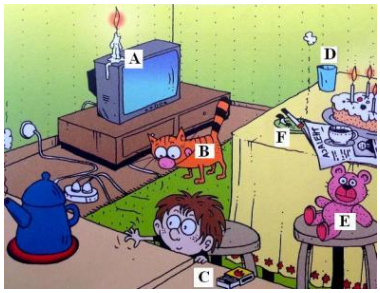

Valikvastused: A, B, C, D, E, F (õiged: A, C, F)

2. Millised vahendid sobivad küünlaaluseks? (mitmed võimalikud vastused)

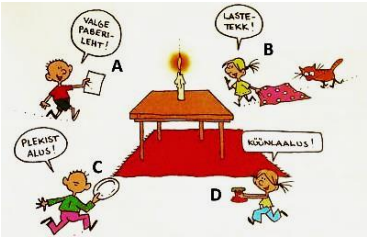

Valikvastused: A, B, C, D (õiged: C, D)

3. Leia Hädaabinumber! (ainult üks valik on õige)

Valikvastused: 123, 110, 112, 211 (õige: 112)

4. Millistele sündmustele päästjad välja kutsutakse? (mitmed võimalikud vastused)

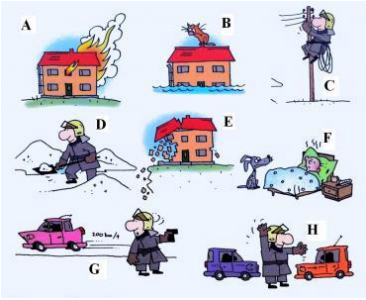

Valikvastused: A, B, C, D, E, F, G, H (õiged: A, B, E)

5. Kus toas ei ole suitsuandurit vaja? (ainult üks valik on õige)

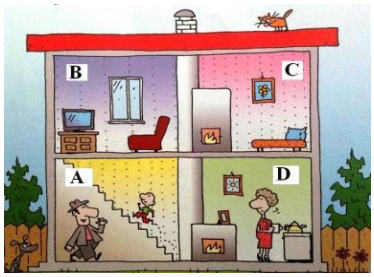

Valikvastused: A, B, C, D (õige: A)

6. Mitme minutiga muutub tulekahju eluohtlikuks? (ainult üks valik on õige)

Valikvastused: 5, 25, 50 (õige: 5)

7. Milliseid vahendeid kasutab päästja oma töös? (mitmed võimalikud vastused)

Valikvastused: A, B, C, D, E, F, G ,H (õiged: A, B, C, E)

8. Milliste vahenditega saab tulekahju kustutada? (mitmed võimalikud vastused)

Valikvastused: A, B, C, D, E, F, G, H (õiged: A, C, F)

9. Missugune tee sobib väljumiseks tulekahju korral? (ainult üks valik on õige)

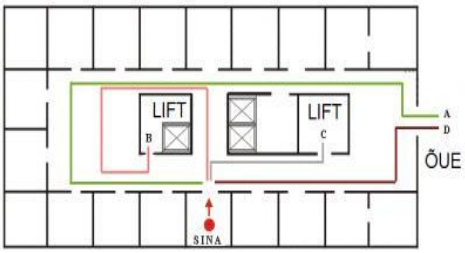

Valikvastused: A, B, C, D (õige: D)

10. Missugune voolik sobib päästjale tule kustutamiseks? (ainult üks valik on õige)

Valikvastused: A, B, C, D, E, F (õige: E)

LISA 3. Uurimuses osalenud koolide loetelu

Regioon	Maakond	Kool	Respondentide arv		
			Grupp A	Grupp B	Kokku
Põhja regioon	Harjumaa	53. Keskkool	6	5	
	Harjumaa	Jacob Westholmi Gümnaasium	7	-	
	Harjumaa	Kalamaja Põhikool	1	-	
	Harjumaa	Kehra Gümnaasium	8	19	
	Harjumaa	Kivimäe Põhikool	7	4	
	Harjumaa	Lehola Kool	2	4	
	Harjumaa	Nõmme Gümnaasium	3	1	
	Harjumaa	Padise Põhikool	4	8	
	Harjumaa	Pirita Majandusgümnaasium	4	6	
	Harjumaa	Raasiku Põhikool	7	-	
	Harjumaa	Tallinna 32. Keskkool	4	-	
	Harjumaa	Tallinna 37. Keskkool	6	-	
	Harjumaa	Tallinna Kunstigümnaasium	9	13	
	Harjumaa	Tallinna Tehnikagümnaasium	1	9	
Kokku		14	69	69	138
Ida regioon	Ida-Virumaa	Mäetaguse Põhikool	4	2	
	Lääne-Virumaa	Muuga Põhikool	4	11	
	Lääne-Virumaa	Rakvere Linna Algkool	11	1	
	Lääne-Virumaa	Sõmeru Põhikool	5	1	
	Lääne-Virumaa	Uhtna Põhikool	3	4	
	Ida-Virumaa	Ahtme Kool	1	-	
	Ida-Virumaa	Kiviõli Vene Gümnaasium	14	1	
	Ida-Virumaa	Sillamäe Eesti Põhikool	4	1	
	Lääne-Virumaa	Vinni-Pajusti Gümnaasium	3	15	
	Lääne-Virumaa	Porkuni Kool	4	-	
	Lääne-Virumaa	Rakvere Lille Kool	1	-	
	Lääne-Virumaa	Tapa veene gümnasium	6	-	
	Ida-Virumaa	Narva Solido Gümnaasium	-	24	
Kokku		13	60	60	120

Lõuna regioon	Jõgevamaa	C.R.Jakobsoni nim Torma Põhikool	3	-	
	Tartumaa	Ilmatsalu Põhikool	11	4	
	Tartumaa	Tartu Forseliuse Gümnaasium	10	-	
	Jõgevamaa	Torma Põhikool	4	-	
	Tartumaa	Ülenurme Gümnaasium	6	39	
	Jõgevamaa	Oskar Lutsu Palamuse Gümnasium	12	2	
	Jõgevamaa	Jõgeva Gümnaasium	3	1	
	Viljandimaa	Olustvere Põhikool	4	1	
	Valgamaa	Valga Vene Gümnaasium	7	24	
	Valgamaa	Hummuli Põhikool	5	1	
	Jõgevamaa	Põltsamaa Ühisgümnaasium	1	-	
	Valgamaa	Vatseliina Gümnaasium	3	-	
	Tartumaa	Tartu Veeriku Kool	7	8	
	Tartumaa	Tartu Descartes`i Lütseum	6	15	
	Jõgevamaa	Kiigemetsa Kool	5	2	
	Jõgevamaa	Põltsamaa Ühisgümnaasium	10	-	
	Jõgevamaa	Adavere PK	1	-	
	Tartumaa	Tartu Herbert Masingu Kool	-	1	
Kokku		13	98	98	196
Lääne regioon	Raplamaa	Alu Lasteaed- Algkool	8	1	
	Läänemaa	Aravete Keskkool	13	2	
	Saaremaa	Aste Põhikool	1	5	
	Hiiumaa	Emmaste Põhikool	8	-	
	Läänemaa	Haapsalu Sanatoorne Internaatkool	2	5	
	Järvamaa	Imavere Põhikool	1	-	
	Raplamaa	Järvakandi Gümnaasium	2	9	
	Saaremaa	Kahtla Lasteaed-Põhikool	-	2	
	Saaremaa	Kihelkonna Kool	5	4	
	Raplamaa	Kodila Põhikool	2	9	
	Raplamaa	Kohila Gümnaasium	1	-	
	Raplamaa	Käru Põhikool	10	4	
	Läänemaa	Lihula Gümnaasium	2	9	
	Saaremaa	Lümanda Põhikool	6	-	
	Saaremaa	Orissaare Güamnaasium	8	4	
	Järvamaa	Paide Ühisgümnaasium	5	1	
	Järvamaa	Peetri Kool	-	13	
	Pärnumaa	Pärnu Raeküla Kool	-	10	
	Pärnumaa	Pärnu Rääma Põhikool	4	8	
	Pärnumaa	Pärnu Ühisgümnaasium	1	-	
	Pärnumaa	Pärnu Ülejõe Gümnaasium	1	-	
	Raplamaa	Rapla Vesiroosi Gümnaasium	1	1	
	Raplamaa	Rapla Ühisgümnaasium	11	-	
	Saaremaa	Saaremaa Ühisgümnaasium	2	11	
	Pärnumaa	Tori Põhikool	6	-	
	Järvamaa	Türi Põhikool	7	9	
Kokku		26	107	107	214
Eesti		**66**	**334**	**334**	**668**

LISA 4. Uurimuse respondentide arvud binaarsete tunnuste järgi

Näitaja	**Põhja regioon**		**Ida regioon**		**Lõuna regioon**		**Lääne regioon**		**Eesti**	
	Grupp A	Grupp B	Grupp A	Grupp B	Grupp A	Grupp B	Grupp A	Grupp B	Grupp A	Grupp B
Vanus	10,2	10	9,5	9,5	9,1	9,4	9,2	9,2	9,5	9,2
Naissoost	32	31	27	35	46	51	55	51	160	168
Meessoost	37	38	33	25	52	47	52	56	174	166
Eestikeelsed	63	63	39	35	95	87	105	106	302	291
Venekeelsed	6	6	21	25	3	11	2	1	32	43
Osalejate arv	69	69	60	60	98	98	107	107	334	334
Kokku	138		120		196		214		668	

LISA 5. Uuringu tulemused respondentide vanuse, soo ja grupi järgi

	Põhja regioon			Ida regioon			Lõuna regioon			Lääne regioon			Eesti		
Tulemused vanuse järgi	*Vanus*	*Arv*	*Keskmine*	*Vanus*	*Arv*	*Keskmine*	*Vanus*	*Arv*	*Keskmine*	*Vanus*	*Arv*	*Keskmine*	*Vanus*	*Arv*	*Keskmine*
	Grupp A			**Grupp A**			**Grupp A**			**Grupp A**			**Grupp A**		
	8	1	92,7%	7	4	70,5%	7	2	86,4%	7	4	83,6%	7	10	78,9%
	9	11	76,8%	8	10	83,3%	8	32	81,9%	8	15	81,1%	8	58	82,1%
	10	33	84,4%	9	18	85,8%	9	34	81,8%	9	53	84,3%	9	116	82,9%
	11	21	83,7%	10	15	84,8%	10	14	84,4%	10	29	85,1%	10	91	84,7%
	12	3	88,5%	11	6	85,8%	11	13	77,8%	11	4	84,5%	11	44	82,3%
				12	7	82,3%	12	3	89,7%	12	2	89,1%	12	15	85,9%
	Grupp B			**Grupp B**			**Grupp B**			**Grupp B**			**Grupp B**		
	8	6	79,7%	7	12	83,2%	7	5	90,9%	7	13	75,1%	7	30	81,0%
	9	14	67,8%	8	16	80,8%	8	19	83,3%	8	18	71,3%	8	59	78,6%
	10	28	72,9%	9	6	73,6%	9	20	78,3%	9	38	76,0%	9	78	74,9%
	11	18	74,4%	10	5	80,4%	10	44	67,3%	10	23	74,3%	10	100	71,1%
	12	3	74,5%	11	1	74,5%	11	9	65,1%	11	7	70,9%	11	35	71,3%
				12	20	80,3%	12	1	87,3%	12	8	67,0%	12	32	76,6%
Tulemused soo järgi	*Sugu*	*Arv*	*Keskmine*	*Sugu*	*Arv*	*Keskmine*	*Sugu*	*Arv*	*Keskmine*	*Sugu*	*Arv*	*Keskmine*	*Sugu*	*Arv*	*Keskmine*
	Grupp A			**Grupp A**			**Grupp A**			**Grupp A**			**Grupp A**		
	M	37	82,9%	M	33	83,0%	M	52	82,0%	M	52	82,8%	M	174	82,6%
	N	32	83,2%	N	27	84,5%	N	46	82,0%	N	55	85,4%	N	160	83,8%
	Grupp B			**Grupp B**			**Grupp B**			**Grupp B**			**Grupp B**		
	M	38	73,1%	M	25	81,0%	M	47	75,4%	M	56	74,0%	M	166	75,2%
	N	31	72,7%	N	35	79,7%	N	51	72,4%	N	51	73,5%	N	168	74,3%
Tulemused grupi järgi	*Tulemus %*	*Grupp A*	*Grupp B*	*Tulemus %*	*Grupp A*	*Grupp B*	*Tulemus %*	*Grupp A*	*Grupp B*	*Tulemus %*	*Grupp A*	*Grupp B*	*Tulemus %*	*Grupp A*	*Grupp B*
	100-90	17	3	100-90	14	10	100-90	25	16	100-90	26	13	100-90	82	42
	90-80	31	21	90-80	31	18	90-80	40	27	90-80	51	25	90-80	153	91
	80-70	14	19	80-70	8	21	80-70	15	9	80-70	23	26	80-70	60	75
	70-60	2	14	70-60	4	8	70-60	13	14	70-60	7	19	70-60	24	55
	60-50	4	9	60-50	3	3	60-50	3	31	60-50	-	20	60-50	12	63
	50-40	1	3				50-40	2	1	50-40	-	4	50-40	3	8